

10: ශ්‍රී ලංකා ගෙවුම් ශේෂ අසමතුලිතතා හඳුනා ගනිමින් ඒ සඳහා විසඳුම් හා ක්‍රියාමාර්ග යෝජනා කරයි.

10.1 : ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ අන්තර්ගතය විශ්ලේෂණය කරයි.

- ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනය අර්ථ දැක්වයි.
- ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ සංරචක නිදසුන් ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- කල්පිත සංඛ්‍යා ඇසුරෙන් ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයක් පිළියෙළ කරයි.
- මහ බැංකු වාර්තාව ඇසුරෙන් ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ කාලීන ආකෘතිය ඉදිරිපත් කරයි.

ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනය

- ශ්‍රී ලංකාව 2013 වර්ෂයේ සිට නව ආකෘතියට අනුව ගෙවුම් තුලන ලේඛනය /ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනය පිළියෙළ කිරීමට පියවර ගෙන ඇත.
- ගෙවුම් තුලන ලේඛනය /ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනය යනු වර්ෂයක කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ රටක් විසින් සෙසු ලෝකය සමඟ කරන ලද ආර්ථික ගනුදෙනු හේතුවෙන් වෙනත් රටවලින් ලැබෙන විදේශ මුදල් හා විදේශ රටවලට ගෙවන විදේශ මුදල් හා ඒවා අතර වෙනස තුලනය කරන ආකාරය දක්වන ලේඛනයකි.
- මෙමගින් කිසියම් රටක් නේවාසිකයන් හා අනේවාසිකයන් අතර සිදු වන සියලු ආර්ථික ගනුදෙනු ක්‍රමානුකූල ව ද්විත්ව ගිණුම්කරණ මූලධර්මය මත සටහන් කෙරේ.
- ගෙවුම් තුලන ලේඛනයක ඇතුළත් කරන ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ දී අනුගමනය කරන මූලික සම්මතය වනුයේ සෑම ගනුදෙනුවක් ම එක හා සමාන වටිනාකමින් දෙනැනක සටහන් කළ යුතු වීම යි.
- මෙම ගනුදෙනු සටහන් කිරීමේ දී සෑම ගනුදෙනුවකට ම වටිනාකම හර අගයක් සහ බැර අගයක් වශයෙන් තීරු දෙකක සටහන් කළ යුතු අතර බැර වටිනාකම (+) ලකුණින් සහ හර වටිනාකම (-) ලකුණින් සටහන් කළ යුතු වේ.
- මෙලෙස ගෙවුම් තුලන ලේඛනයේ ඇතුළත් සියලු ම ගනුදෙනු සමාන අගයකින් බැර තීරුවක සහ හර තීරුවක සටහන් කළ විට සියලු ගනුදෙනුවල ශුද්ධ ශේෂය ශුන්‍ය අගයක් ගනී "ගෙවුම් තුලන ලේඛනය සෑම විට ම තුලනය වේ" යනුවෙන් අදහස් වන්නේ මෙය යි.
- ගෙවුම් තුලන ලේඛනයේ "හර" සහ "බැර" අගයන් වෙන් වෙන් ව සටහන් කිරීමේ දී මූලධර්ම දෙකක් අනුගමනය කළ යුතු ය.
- භාණ්ඩයක් / සේවාවක් / වත්කමක් තම රටෙන් වෙනත් රටකට බැහැර වන විට එම අයිතමයේ වටිනාකම බැර වටිනාකමක් (+) ලෙස සටහන් කළ යුතු වේ.

නිදසුන් : ශ්‍රී ලංකාවේ ඇගයුම් අපනයන කළ විට එම වටිනාකම ජංගම ගිණුමේ බැර සටහනක් ලෙස ඇතුළත් කළ යුතු වේ.

- භාණ්ඩයක් / සේවාවක් / වත්කමක් තම රටට වෙනත් රටකින් ලැබෙන විට එම අයිතමයේ වටිනාකම හර වටිනාකමක් (-) ලෙස සටහන් කළ යුතු වේ.

නිදසුන් : ශ්‍රී ලංකාවට මැද පෙරදිග රටකින් ඛනිජ තෙල් ආනයන කළ විට එම වටිනාකම ජංගම ගිණුමේ හර සටහනක් ලෙස ඇතුළත් කළ යුතු වේ.

නව ආකෘතියට අනුව ගෙවුම් තුලන ලේඛනයේ ඇතුළත් ගනුදෙනු පස් වැළැරුම් වේ. එනම්,

1. භාණ්ඩ සහ සේවා අපනයනය කිරීම සහ ආනයනය කිරීමට අදාළ ගනුදෙනු
  2. ආදායම් ලැබීම හා ගෙවීම ආශ්‍රිත ගනුදෙනු
  3. වත්කම්, ධනය, ත්‍යාග වැනි දෑ පිළිබඳ ව ඒක පාර්ශ්වීය ව සිදු කරන ගනුදෙනු
  4. නිෂ්පාදනය නොකළ මූල්‍ය නොවන වත්කම් හිමි කර ගැනීම හා විකිණීම ආශ්‍රිත ගනුදෙනු
  5. මූල්‍ය වත්කම් හිමි කර ගැනීම හා විකිණීම ආශ්‍රිත ගනුදෙනු
- එම ගනුදෙනුවල ස්වභාවයන් අනුව ගෙවුම් තුලන ලේඛනයේ නව ආකෘතියට අනුව ප්‍රධාන ගිණුම් 3 කි.
    - ජංගම ගිණුම
    - ප්‍රාග්ධන ගිණුම
    - මූල්‍ය ගිණුම

▪ ජංගම ගිණුම නැවත කොටස් තුනකි. එනම්,

1. භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුම
  - 1.1 භාණ්ඩ ගිණුම
  - 1.2 සේවා ගිණුම
2. ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුම
3. ද්විතීයික ආදායම් ගිණුම

භාණ්ඩ ගිණුම/වෙළෙඳ ගිණුම

- ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ වෙළෙඳාම සම්බන්ධ ගනුදෙනු කිහිපයක නිදසුන්
  1. ශ්‍රී ලංකාවේ ඇගලුම් සමාගමක් මිලියන 500ක් වටිනා ඇගලුම් තොගයක් අපනයනය කිරීම
  2. ජපානයේ මෝටර් රථ සමාගමකින් මිලියන 1000ක් වටිනා මෝටර් රථ අපනයනය කිරීම
- මෙම නිදසුන සම්බන්ධ ගනුදෙනුව භාණ්ඩ ගිණුමට ඇතුළත් වේ. ලෝකයේ එක් රටක් සෙසු රටවල් සමඟ සිදු කරන භාණ්ඩ අපනයන හා ආනයනය පිළිබඳ ව සටහන් කරන ගිණුම භාණ්ඩ ගිණුම හෙවත් වෙළෙඳ ගිණුම ලෙස හැඳින්වේ.
- මෙම වෙළෙඳ ගිණුමේ මූල්‍ය නොවන රත්රන් පෞද්ගලික අංශයේ වටිනාකම් සන්නිධියක් ලෙස සටහන් වේ. මෙම වෙළෙඳ ගිණුමේ ශේෂය වෙළෙඳ ශේෂය ලෙස හඳුන්වයි.
- දායක භාණ්ඩ ගිණුමේ ශේෂය ලෙස ද එය හඳුන්වයි.

$$\text{වෙළෙඳ ශේෂය} = \text{භාණ්ඩ අපනයනය} - \text{භාණ්ඩ ආනයනය}$$

1 නිදසුන : $-500 = \text{ඇගලුම් අපනයනය } 500 - \text{ඇගලුම් ආනයනය } 1000$
(ඩොලර් මිලියන)

- වෙළෙඳ ගිණුමේ ශේෂය අතිරික්තයක් හෝ (+) හිඟයක් හෝ (-) විය හැකි ය. ඉහත නිදසුන අනුව වෙළෙඳ ගිණුමේ ශේෂය සෘණ අගයකි.

සේවා ගිණුම

- අන්තර් ජාතික වෙළෙඳාමේ දී රටක් අනෙකුත් රටවල් සමඟ සාධක නොවන සේවා සඳහා කරනු ලබන වියදම් සහ ලැබෙන ආදායම් සටහන් කරන ගිණුම සේවා ගිණුම වේ.
- සේවා ගිණුමට පහත සඳහන් සංරචක අයත් වේ.
  - සංචාරක සේවා
  - මුහුදු ප්‍රවාහණ
  - ගුවන් ප්‍රවාහණ
  - මූල්‍ය සේවා
  - විදුලි සන්දේශ සේවා
  - රක්ෂණ සේවා

$$\text{සේවා ගිණුමේ ශේෂය} = \text{සේවා අපනයන ආදායම} - \text{සේවා ආනයන වියදම}$$

- සේවා ගිණුමේ ශේෂය අතිරික්තයක් (+) හෝ හිඟයක් (-) විය හැකි ය.

භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුම

- භාණ්ඩ ගිණුමේ ශේෂය සේවා ගිණුමේ ශේෂය ගැලපීමෙන් භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය ලැබේ.

$$\text{භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය} = \text{භාණ්ඩ ගිණුමේ ශේෂය} + \text{සේවා ගිණුමේ ශේෂය}$$

ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුම

- ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ගනුදෙනු සම්බන්ධ නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
  - ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය රටවලින් ලබා ගත් ණය සඳහා වාර්ෂික පොලිය මිලියන 500ක් ගෙවීම
  - ශ්‍රී ලාංකික සමාගමක් මාලදිවයෙන් ඇගලුම් කම්හලක ආයෝජනයෙන් මිලියන 300ක් ලාභාංශ ලැබීම

- මෙම නිදසුන සම්බන්ධ ගනුදෙනු ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමට ඇතුළත් වේ.

$$\text{ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය} = \text{විදේශ සාධක ලැබීම්} - \text{විදේශ සාධක ගෙවීම්}$$

$$2 \text{ නිදසුන : } (-200) = \text{විදේශ සාධක ලැබීම් } 300 - \text{විදේශ සාධක ගෙවීම් } 500$$

(ඩොලර් මිලියන)

- ප්‍රාථමික ආදායම ගිණුමට ඇතුළත් වන්නේ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය ආශ්‍රයෙන් පැන නගින පොළී, වැටුප් හා මූල්‍ය වත්කම් ආයෝජනයෙන් උපයා ගන්නා ලාභාංශ ආදිය යි.

ද්විතීයික ආදායම් ගිණුම

- ශ්‍රී ලංකාවේ නේවාසිකයන් සහ අනේවාසිකයන් අතර සිදු වන ගනුදෙනු කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- මැදපෙරදිග සේවය කරන ලාංකිකයන් තම ශ්‍රෝතීන්ට මිලියන 1500ක ප්‍රේශණ වශයෙන් වාණිජ බැංකුව වෙත එවීම
- ශ්‍රී ලංකාවේ චීන ජාතිකයන් තම ශ්‍රෝතීන් වෙත මිලියන 500ක ප්‍රේශණ චීනයේ බැංකුවක් වෙත යැවීම

$$\text{ගිණුමේ ශේෂය} = \text{විදේශ සංක්‍රාම ලැබීම්} - \text{විදේශ සංක්‍රාම ගෙවීම්}$$

$$\text{නිදසුන : } 1000 = \text{විදේශ සංක්‍රාම ලැබීම් } 1500 - \text{විදේශ සංක්‍රාම ගෙවීම් } 500$$

(ඩොලර් මිලියන)

ජංගම ගිණුම

- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ ජංගම ගිණුමට ඇතුළත්,
  - භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය
  - ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය
  - ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය ගැලපීමෙන් ජංගම ගිණුමේ ශේෂය ලැබේ.

	හර	බැර	ශේෂය
භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය	500	1000	- 500
ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය	300	500	- 200
ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය	1500	500	500
ජංගම ගිණුමේ ශේෂය			- 200

ප්‍රාග්ධන ගිණුම

- මූල්‍ය වත්කම් මූල්‍ය ගිණුම තුළ ඇතුළත් වන අතර නිෂ්පාදනය නොකළ මූල්‍ය නොවන වත්කම් ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ සටහන් කරනු ලැබේ.
- නිෂ්පාදනය නොකළ මූල්‍ය නොවන වත්කම් නේවාසිකයන් සහ අනේවාසිකයන් අතර සිදු වන ගනුදෙනු ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ හර - බැර ලෙස සටහන් වේ.
- නිෂ්පාදනය නොකළ මූල්‍ය වත්කම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
  - බලපත්‍ර
  - බදු ගිවිසුම්
  - සන්නම්
  - කීර්ති නාමය විකිණීම / මිල දී ගැනීම
  - තානාපති කාර්යාලයකට ඉඩම් විකිණීම
  - ජාත්‍යන්තර ආයතන / රජයෙන් ලබා දෙන ප්‍රදාන
  - ජේටන්ටි බලපත්‍ර (ස්වාධිකාරී අයිතිය)
  - පුරස්කාර

මූල්‍ය ගිණුම

- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ අවසාන උප ගිණුම මූල්‍ය ගිණුමයි.
- නේවාසිකයන් සහ අනේවාසිකයන් අතර සිදු වන මූල්‍ය වත්කම් හා වගකීම් ආශ්‍රීත ගනුදෙනු මූල්‍ය ගිණුමෙහි වාර්තා කෙරේ.
- කාර්යාත්මක ස්වරූපය මත මූල්‍ය ගිණුමේ ගනුදෙනු ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් පහකට බෙදිය හැකි ය. එනම්,
  - සෘජු ආයෝජන
  - කලඹ ආයෝජන
  - මූල්‍ය ව්‍යුත්පන්න
  - වෙනත් ආයෝජන
  - විදේශ සංචිත වත්කම්

කිසියම් රටක ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ ජංගම ගිණුම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂවල එකතුව එම රට අවශේෂ ලෝකය සමඟ ශුද්ධ ණය හිමියෙක් ද (ගෙවුම් තුළන අතිරික්තයක්) නැතහොත් ශුද්ධ ණය ගැතියෙක් ද (ගෙවුම් තුළන හිඟයක් ද යන්න පෙන්නුම් කරයි.

- ද්විත්ව ගිණුම් මූලධර්මයට අනුව ජංගම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂවල එකතුව මූල්‍ය ගිණුමේ ශේෂයට සමාන විය යුතු අතර කිසියම් සංඛ්‍යානාමය වරදක් නිසා අසමානතාවක් හටගතහොත් "ශුද්ධ වැරදීම හා අත්හැරීම් යන අයිතමය යොදා ගනිමින් එම සමානත්වය ඇති කෙරේ.
- මූල්‍ය ගිණුම මගින් පෙන්නා දෙන්නේ රටක ශුද්ධ ණයහිමි බව හෝ ශුද්ධ ණය ගැතිබව මූල්‍යනකරණය කෙරෙන ආකාරයයි.

- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ එක් එක් ගිණුම්වලට අයත් අයිතමයන් කල්පිත සංඛ්‍යා ලේඛන ඇතුළත් කර ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

(රු. මිලියන)

අයිතමය	බැර	හර
වෙළෙඳ ගිණුම		
අපනයනය	1000	
ආනයනය		1300
මූල්‍ය නොවන රත්රන් ලැබීම්	150	
මූල්‍ය නොවන රත්රන් ගෙවීම්		200
සේවා ගිණුම		
ලැබීම්	800	
ගෙවීම්		600
භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය		(150)
ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුම		
ලැබීම්	800	
ගෙවීම්		1000
ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය		(200)
ද්විතීයික ආදායම් ගිණුම		
සේවා නියුක්ති ප්‍රේෂණ ලැබීම්	1800	
සේවා නියුක්ති ප්‍රේෂණ ගෙවීම්		800
රජයේ සංක්‍රාම ලැබීම්	400	
ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය	1400	
ජංගම ගිණුමේ ශේෂය	1050	

අයිතමය	බැර	හර
ප්‍රාග්ධන ගිණුම		
ප්‍රාග්ධන ගිණුම - ලැබීම්	600	
ප්‍රාග්ධන ගිණුම - ගෙවීම්		300
ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂය	300	
ජංගම හා ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂය	1350	
මූල්‍ය ගිණුම		
සෘජු ආයෝජන : වත්කම්	150	
සෘජු ආයෝජන : වගකීම්		100
විවිධ ආයෝජන : වත්කම්	200	
විවිධ ආයෝජන : වගකීම්		150
අනෙක් ආයෝජන : වත්කම්	150	
අනෙක් ආයෝජන : වගකීම්		50
සංචිත වත්කම් (ශුද්ධ)	250	
මූල්‍ය ගිණුමේ ශේෂය	450	

- ඉහත කල්පිත ගෙවුම් තුළන ලෙබනයේ ජංගම හා ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂය රු.මි. 1350ක් වන අතර මූල්‍ය ගිණුමේ ශේෂය රු. මි. 450ක් වේ. ද්විත්ව සටහන් මූලධර්මය අනුව ඉහත ශේෂ දෙක සමාන විය යුතු ය. මේ නිසා ශුද්ධ වැරදීම් හා අත්හැරීම් රු.මි. 900 ක් ලෙස ගෙන ඉහත ශේෂ දෙන සමාන කළ හැකි ය.

10.2 :ශ්‍රී ලංකා ගෙවුම් ශේෂ අසමතුලිතතා හඳුනා ගනිමින් ඒ සඳහා විසඳුම් හා ක්‍රියාමාර්ග යෝජනා කරයි.

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තාව ඇසුරෙන් ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ උපතති පැහැදිලි කරයි.
- ජංගම ගිණුමේ හිඟයේ ස්වරූපය පැහැදිලි කරයි.
- ගෙවුම් තුළනයේ අසමතුලිතතාව නිවැරදි කිරීමට කෙටි කාලීන විසඳුම් යෝජනා කරයි.
- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයක හිඟයක් අඩුකිරීමට පවතිනම් එයට දිගු කාලීන විසඳුම් යෝජනා කරයි.

ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ උපතති

- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ 2013 සිට 2016 දක්වා ගිණුම්වල උපතතින් පහත දැක්වෙන සංඛ්‍යා ලේඛන වගුව 01න් පෙන්වුම් කරයි.

වර්ෂය	භාණ්ඩ සහ සේවා ගිණුමේ ශේෂය	ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ	ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ	ජංගම ගිණුමේ ශේෂය	ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂය	මූල්‍ය ගිණුමේ ශේෂය	සමස්ත ගිණුමේ ශේෂය
2012	- 8155	-1219	5392	-3982	130	4263.4	151.2
2013	- 6429	-1817	5639	-2607	71	30637	958.4
2014	- 6407	-1808	6227	-1988	58.3	-1536.1	1369
2015	- 6105	-2097	6193	-2008.5	46.3	-2312.3	-149
2016	- 6211	- 2184	6453	- 1942	26	2199	- 500

මහ බැංකු වාර්තාව

ජංගම ගිණුමේ ශේෂය

- ශ්‍රී ලංකාවේ ජංගම ගිණුමේ ශේෂය දීර්ඝ කාලීන හිඟයක් පවතී.
- භාණ්ඩ ගිණුම් ශේෂය (වෙළෙඳ ශේෂය) දීර්ඝ කාලීන හිඟයක් පෙන්වුම් කරයි. සේවා ගිණුමේ අතිරික්තයක් පෙන්වුම් කරයි.
- භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය පසුගිය වසර කීපය තුළ උච්චාවචනයට ලක් වී ඇත.
- භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂයේ පවතින හිඟය පිළිබඳ දත්ත විශ්ලේෂණයක් පහත දැක්වෙන සංඛ්‍යා ලේඛන වගුවෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ.

වර්ෂය	භාණ්ඩ ගිණුමේ ශේෂය	සේවා ගිණුමේ ශේෂය	භාණ්ඩ හා සේවා ගිණුමේ ශේෂය
2012	-9417	1262	- 8155
2013	- 7609	1180	- 6429

2014	- 8287	1880	- 6407
2015	- 8430	2325	- 6105
2016	-9090	2879	- 7211

- වගුව 01 මගින් ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ පවතින හිඟය ඉහළ යාම පෙන්නුම් කරන අතර එම හිඟය ජංගම ගිණුමේ හිඟය කෙරෙහි බලපා ඇත.
- ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ ශුද්ධ ශේෂය අතිරික්තයක් පෙන්නුම් කරන අතර එය ක්‍රමක් ක්‍රමයෙන් ඉහළ යාමක් පෙන්නුම් කරයි. එය ඉහළ යාම නිසා ජංගම ගිණුමේ ශේෂය අඩු වේ.
- 2010 වර්ෂයේ සිට මූල්‍ය ගිණුම ධන අගයක් ගෙන 2014 සිට හිඟයක් පෙන්නුම් කරයි.
- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ ජංගම ගිණුමේ ශේෂය දීර්ඝ කාලීන හිඟයක් පෙන්නුම් කරයි. එය 1977 වර්ෂයේ දී පමණක් ධන අගයක් ගෙන ඇති අතර ආර්ථිකය විවෘත වීමත් සමග දීර්ඝ කාලීන හිඟයක් පෙන්නුම් කරයි.
- ජංගම ගිණුමේ ශේෂය ලබා ගන්නේ වෙළෙඳ ශේෂය, සේවා ශේෂය, ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය සහ ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය එකට ගැලපීමෙන් ය. ජංගම ගිණුමේ ශේෂයේ හිඟය තීව්‍රතාවට වෙළෙඳ ශේෂය සහ ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ශේෂය සෘණ අගයක් ගැනීම හේතු වී ඇත.
- ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ අසමතුලිතතාව ලෙස හඳුන්වන්නේ සමස්ත ශේෂයේ හිඟයක් හෝ අතිරික්තයක් හෝ පැවතීම යි.
- කිසියම් රටක ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ ජංගම ගිණුමේ සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂවල එකතුව එම රට අවශේෂ ලෝකය සමඟ ශුද්ධ ණය හිමියෙක් ද නැතහොත් ශුද්ධ ණය ගැතියෙක් ද යන්න පෙන්නුම් කරයි.
- ගෙවුම් ශේෂයේ සමස්ත ශේෂය අතිරික්තකට වඩා හිඟයක් පෙන්නුම් කරන විට ආර්ථික වශයෙන් ඉතා ප්‍රබල ප්‍රතිවිපාක ඇති කරයි. එම නිසා ගෙවුම් ශේෂයේ කෙටි කාලීන හිඟය පියවීමට අවධානය යොමු කළ යුතු වේ.
- කෙටි කාලීන ව හිඟය පියවන්නේ කෙසේ ද යන්න කෙටි කාලීන මූල්‍යයනය කිරීම ලෙස හඳුන්වයි.

කෙටි කාලීන හිඟය මූල්‍යයනය කිරීම සඳහා අනුගමනය කරන ක්‍රියාමාර්ග

- විදේශ සංචිත යොදා ගැනීම
- ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙන් සම්පස්ථා ණය ලබා ගැනීම
- වෙනත් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතනවලින් කෙටි කාලීන අරමුදල් ලබා ගැනීම

දීර්ඝ කාලීන හිඟයක් පවතින විට ඒ සඳහා ඉදිරිපත් කළ හැකි විසඳුම්

- අපනයන විවිධාංගීකරණය
- සෘජු විදේශ ආයෝජන දිරිමත් කිරීම
- සාම්ප්‍රදායික අපනයනය දිරිමත් කිරීම
- අපනයන ප්‍රවර්ධන කලාප පිහිටුවීම
- විදේශ රටවල් සමඟ ගිවිසුම්වලට එළඹීම

- විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීමට ඉඩ හැරීම හෝ අවප්‍රමාණය කිරීම
- දේශීය උද්ධමනය පාලනය කොට අපනයනවල කරගතකාරිත්වය ඉහළ නැංවීම
- ආනයන ආදේශන කර්මාන්ත වැඩි දියුණු කිරීම
- අත්‍යවශ්‍ය ආනයනය හැර අවශේෂ ආනයනය අධෛර්යමත් කිරීම

10.3 : විදේශ සම්පත් පරතරය හා විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව වෙනස් වූ ආකාරය විශ්ලේෂණය කරයි.

- විදේශ සම්පත් පරතරය අර්ථ දක්වයි.
- කල්පිත සංඛ්‍යා ඇසුරෙන් විදේශ සම්පත් පරතරය ගණනය කරයි.
- මෑත කාලයේ දී විදේශ සම්පත් පරතරය පියවූ ආකාරය මහ බැංකු වාර්තාව ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- විදේශ වත්කම් අර්ථ දක්වයි.
- විදේශ වත්කම්වල සංයුතිය දක්වයි.
- විදේශ වත්කම් පවත්වා ගැනීම රටකට වැදගත් වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- විදේශ වත්කම්වල සාපේක්ෂ ප්‍රමාණය මැනීම හා එහි මෑත කාලීන ප්‍රමාණය මහ බැංකු වාර්තාව ඇසුරෙන් පැහැදිලි කරයි.
- විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව කොපමණ කාලයකට ප්‍රමාණවත් වේ ද යන්න ප්‍රකාශ කරයි.

විදේශ සම්පත් පරතරය

- නිශ්චිත කාලච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයට ගලා එන සියලු විදේශ ලැබීම් සහ ආර්ථිකයෙන් බැහැරට ගලා යන සියලු විදේශ ගෙවීම් අතර වෙනස විදේශ සම්පත් පරතරය ලෙස හඳුන්වයි.

$$\text{විදේශ සම්පත් පරතරය} = \text{විදේශ ලැබීම්} - \text{විදේශ ගෙවීම්}$$

- විදේශ ලැබීම් ලෙස සලකන්නේ අපනයන, සේවා ලැබීම්, ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම් සහ ද්විතියික ආදායම් ලැබීම් ය. විදේශ ගෙවීම්වලට ආනයන ගෙවීම්, සේවා ගෙවීම්, සාධක ආදායම් ගෙවීම් සහ ණය ආපසු ගෙවීම්, පෞද්ගලික ප්‍රාග්ධන සංක්‍රාම ගෙවීම්, ආයෝජන ගලා යාම්, වාණිජ බැංකුවල ගෙවීම් ඇතුළත් වේ.

නිදසුන : කල්පිත ආර්ථිකයක විදේශ ලැබීම් හා විදේශ ගෙවීම් පහත දැක්වේ.

විදේශ ලැබීම් (රු. බිලියන)		විදේශ ගෙවීම් (රු. බිලියන)	
අපනයන ඉපැයුම්	800	ආනයන ගෙවීම්	110
සේවා ලැබීම්	120	සේවා ගෙවීම්	50
ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම්	130	ප්‍රාථමික ආදායම් ගෙවීම්	150
ද්විතියික ආදායම් ලැබීම්	140	පෞද්ගලික ප්‍රාග්ධන සංක්‍රාම ගෙවීම්	70
		ණය ආපසු ගෙවීම්	260

ආයෝජන ගලා යාම්	40
වාණිජ බැංකුවල ගෙවීම්	60

සමස්ත විදේශ ලැබීම්	730	සමස්ත විදේශ ගෙවීම්	740
--------------------	-----	--------------------	-----

ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ සම්පත් පරතරය ක්ෂණික අගයකි (හිඟයකි). ඊට බලපාන හේතු

- අපනයනවලට සාපේක්ෂ ව ආනයනය වැඩි අගයක් ගැනීම
- ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම්වලට සාපේක්ෂ ව ප්‍රාථමික ආදායම් ගෙවීම් අධික වීම
- ණය ආපසු ගෙවීම් අධික වීම
- වාණිජ බැංකු විසින් විදේශ රටවලට කරන ගෙවීම් ප්‍රමාණය ඉහළ යාම
- විදේශ සම්පත් පරතරය හිඟයක් (සෘණ අගයක්) වීම ආර්ථිකයට එතරම් හිතකර නොවේ.

විදේශ සම්පත් පරතරය හිඟ වූ විට ආර්ථිකය වෙත ඇති කරන ප්‍රතිවිපාක

- විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය පහළ යාම
- විදේශ ණය ගැනීමට සිදු වීම
- මුදලේ විදේශ අගය පහළ යාම
- මුදල් සැපයුම පහත වැටීම
- විදේශ ණය සේවා කරන ගෙවීම් ඉහළ යාම
- ජාත්‍යන්තර ණය අර්බුදවලට පාත්‍ර වීම
- විදේශ සම්පත් පරතරයෙහි සාපේක්ෂ ප්‍රමාණය මැන දක්වනු ලබන්නේ,
  - දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට සාපේක්ෂ ව සහ
  - මුළු විදේශ ඉපයුම්වලට සාපේක්ෂවයි.

මෘත වර්ෂවල විදේශ සම්පත් පරතරය පිය වූ ආකාරය

- කෙටි කාලීන ණය
- සැපයුම්කරුවන්ගෙන් ගන්නා ණය
- බැංකු ණය
- ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙන් ගන්නා ණය
- ශ්‍රී ලංකාව පහළ ආදායම් ලබන රටක් ව පැවති කාලයේ දී මෙරටට ලැබෙන විදේශ ප්‍රදාන විදේශ ආධාර විදේශ සෘජු ආයෝජන වැනි ණය නොවන මූල්‍යවලින් විදේශ සම්පත් පරතරයේ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් පියවාගත් නමුත් ශ්‍රී ලංකාව මැදි ආදායම් ලබන රටක් ලෙස වර්ග කිරීම නිසා ශ්‍රී ලංකාවට ලැබෙන විදේශ ප්‍රදාන ආධාර සීමා වී ඇත. එබැවින් ,
  - කෙටි කාලීන ණය

- වාණිජ බැංකු ණය
- සැපයුම්කරුවන්ගෙන් ණය
- ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙන් ගන්නා ණය

වැනි මාර්ගවලින් ණය ලබා ගෙන විදේශ සම්පත් පරතරය පියවීමට සිදු වී තිබේ. එහි අහිතකර ප්‍රතිඵලයක් වන්නේ පොළී පිරිවැය අධික වීම කෙටි කාලයක් තුළ ණය පියවීමට සිදු වීම නිසා විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය ශීඝ්‍රයෙන් අඩු වීම වැනි ආදිය යි.

විදේශ වත්කම්

- විදේශ වත්කම් යනු කිසියම් රටක් වෙනුවෙන් වෙනත් රටවල මහ බැංකුවල තැන්පත් කර තිබෙන විදේශ මුදල් හා සුරැකුම් පත් ය.
- විදේශ වත්කම් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන්, තැන්පතු භාර ගන්නා ආයතනවලින්, ශ්‍රී ලංකා රජයත් සතු ව පවතී.
- මෙයින් ආණ්ඩුව, මහ බැංකුව සහ වාණිජ බැංකුවලට අයත් වත්කම් දළ මුළු වත්කම් වේ.
- එයින් ආණ්ඩුව සහ මහ බැංකුව සතු විදේශ වත්කම් දළ නිල වත්කම් වේ.

විදේශ වත්කම්වල සංයුතිය

- මහ බැංකුව සතු විදේශ බැංකු තැන්පතු
- මහ බැංකුව මිල දී ගත් විදේශ සුරැකුම් පත්
- ශ්‍රී ලංකා රජය සතු විශේෂ ගැනුම් හමිකම්
- වාණිජ බැංකු සතු විදේශ ව්‍යවහාර මුදල්
- වාණිජ බැංකු මිල දී ගත් විදේශ සුරැකුම් පත්
- විදේශ වත්කම්වල සංයුතිය පිළිබඳ සාකච්ඡා කරන විට විදේශ වත්කම්වල හිමිකම් සකස් වූ ආකාරය වැදගත් වේ. 2015 වර්ෂයේ ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ වත්කම්වල හිමිකාරිත්වය පහත දැක්වේ.

ආයතනය	මුළු විදේශ වත්කම්වලින් හිමි කර ගත් ප්‍රතිශතය (%)
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	73
තැන්පතු භාර ගන්නා ආයතන	22
ශ්‍රී ලංකා රජය	5
	<u>100</u>

විදේශ වත්කම් පවත්වා ගැනීම රටකට වැදගත් වන ආකාරය

- මුදලේ විදේශ අගය ස්ථාවර ව පවත්වා ගෙන යාමට
- මුදල් සැපයුම තීරණය කිරීමට
- ආනයන ශක්‍යතාව පිරික්සීමට
- ගෙවුම් ශේෂ හිඟය පියවීමට

- මූල්‍ය අධිකාරියට විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට බලපෑම් කිරීමේ හැකියාව තීරණය වීමට
- විදේශ ආයෝජකයන්ගේ විශ්වාසය දිනාගත හැකි වීමට
- රටකට හිමි විදේශ වත්කම්වල සාපේක්ෂ ප්‍රමාණය මනිනු ලබන්නේ විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව කොපමණ කාලයක් සඳහා ප්‍රමාණවත් වේ ද යන්න මතයි. නැතිනම් විදේශ වත්කම් වල ආනයන හැකියාව මාස කොපමණකට ද යන්න මිනුම් කිරීමයි. එය ගණනය කරනු ලබන්නේ පහත පරිදි ය.

$$\text{විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව (මාස)} = \frac{\text{විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය}}{\text{මාසික ආනයන වියදම}}$$

නිදසුන් ලෙස රටකට හිමි විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය = රු. බිලියන 5 000

වාර්ෂික ආනයන වියදම = රු. බිලියන 12 000

විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව (මාස) = $\frac{60000}{12000}$

= මාස 5

- මින් අදහස් කරන්නේ මාස 5කට භාණ්ඩ හා සේවා ආනයනය කිරීම සඳහා විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණවත් වන බව යි.
- ශ්‍රී ලංකාවේ මෑත වසරවල විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව පහත පරිදි වගුවකින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

වර්ෂය	විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව (මාස)
2011	4.3
2012	4.7
2013	4.8
2014	5.1
2015	4.9

- විදේශ වත්කම්වල ආනයන ශක්‍යතාව ඉතා සුළු වැඩි වීමක් පෙන්වයි. ඊට හේතුව භාණ්ඩ හා සේවා ආනයන වැඩි වන ප්‍රතිශතයට වඩා වැඩි ප්‍රතිශතයකින් විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය ඉහළ යාම යි.

10.4 : විදේශ ආයෝජනය රටක ආර්ථිකයට බලපාන ආකාරය

- විදේශ ආයෝජන අර්ථ දක්වයි.
- විදේශ ආයෝජන වර්ගීකරණය කරයි.
- සෘජු ආයෝජන හඳුන්වා මෑත කාලීන ප්‍රවණතා දක්වයි.
- සෘජු ආයෝජනයේ හිතකර හා අහිතකර ප්‍රතිඵලාක විග්‍රහ කරයි.
- කළඹ ආයෝජන හඳුන්වා එහි මෑත කාලීන ප්‍රවණතා විග්‍රහ කරයි.

විදේශ ආයෝජන

- රටක්, ආයතනයක් හෝ පුද්ගලයකු හෝ වෙනත් රටක මූල්‍ය වත්කම් මිල දී ගැනීම හෝ තම ව්‍යාපාර බිහි කිරීම සහ පවත්නා ව්‍යාපාරවල කොටස් වැඩි සංඛ්‍යාවක් මිල දී ගැනීම විදේශ ආයෝජනයයි.

විදේශ ආයෝජනය ප්‍රධාන කොටස් දෙකකි.

1. සෘජු විදේශ ආයෝජන
2. කළඹ විදේශ ආයෝජන

සෘජු විදේශ ආයෝජන

- සෘජු විදේශීය ආයෝජන යනු කිසියම් ප්‍රතිලාභයක් අපේක්ෂාවෙන් විදේශීය රටක ඵලදායී මූර්ත වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම යි.

නිදසුන් :කර්මාන්ත ශාලා, පනල්, ඉඩකඩම් ආදී වත්කම් විදේශීය ආයෝජකයන් අත්පත් කර ගැනීම

- කිසියම් වර්ෂයක් විදේශ සෘජු ආයෝජන ඇස්තමේන්තු කිරීමේ දී රට තුළට ගලා එන ප්‍රාග්ධන ප්‍රවාහයන් හා රටින් පිටතට ගලා යන ප්‍රාග්ධනය යන දෙක ම සැලකිල්ලට ගැනේ.

විදේශීය සෘජු ආයෝජන පිළිබඳ ව මෑත කාලීන ප්‍රවණතා

- පසුගිය වසර කිහිපය තුළ විදේශීය සෘජු ආයෝජන බලාපොරොත්තු මට්ටමට අඩු වීම
- ආයෝජකයන්ගේ විශ්වාසය අඩු වීමට හේතුවක් ලෙස රට තුළ දේශපාලන ස්ථාවරත්වයක් නොතිබීම නිසා ආයෝජන පහළ මට්ටමක පැවතීම
- පොළී අනුපාතිකය මෑත වර්ෂවල වැඩි වීමේ ස්වභාවයක් පෙන්නුම් කිරීම නිසා ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු අනෙකුත් නැගී එන ආර්ථිකයන්ට දැඩි බලපෑමක් එල්ල වීම
- ආයෝජකයන් නැගී එන වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකය තුළ ආයෝජනය කිරීමට මැලි වීම

සෘජු ආයෝජනයේ හිතකර හා අහිතකර ප්‍රතිඵලාක

- විදේශ ආයෝජන තුළින් ශක්තිමත් වන ජාත්‍යන්තර සාධක සංවලතාව හේතු කොට ගෙන සම්පත් බෙදී යාමේ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ යාම

- අමතර ප්‍රාග්ධන ප්‍රවාහයන් රට තුළට ගලා ඒම තුළින් සම්පත් පරිහරණය (ඉතුරුම්-ආයෝජන) පියවා ගැනීමට හැකි වීම
- විදේශ විනිමය පරතරය පියවා ගැනීමට හැකි වීම (විදේශීය ලැබීම් - විදේශීය ගෙවීම් - අපනයන පරතරය)
- ගෙවුම් ශේෂ හිඟයට පිළිතුරක් වීම
- ණය බර ඉහළ නොයාම
- නව තාක්ෂණය හා කළමනාකරණය රටට ලබා ගත හැකි වීම
- ලාභාංශ හා පොළී වශයෙන් විශාල මුදල් ප්‍රමාණයක් පිටරටට ඇදී යාම
- දේශීය ආර්ථික කටයුතුවලට අයහපත් බලපෑම් ඇති වීම
- ප්‍රාග්ධන සුක්ෂ්ම නිෂ්පාදන ශිල්පීය ක්‍රම භාවිතය නිසා රැකියා අවස්ථා අහිමි වීම
- ස්වභාවික සම්පත් අධිපරිභෝජනයට ලක් වීම
- දේශීය කර්මාන්ත අඩපණ වීම
- රජයට ලැබෙන බදු ආදායම් නියම ලෙස නොලැබී යාම
- දේශීය ආයෝජකයන් සඳහා ඇති මුදල් විදේශ ව්‍යාපාර වෙත ඇදී යාම
- දේශීය ව්‍යාපාරවල දක්ෂ සේවකයන් විදේශ ව්‍යාපාර කරා යාම

කළඹ ආයෝජන

- කළඹ ආදිය ආයෝජනය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ මූල්‍ය ප්‍රතිලාභයන් අපේක්ෂා වෙන විදේශීය ආයෝජකයින් වෙතත් රටක ව්‍යාපාරික සමාගම් කොටස්, පිළිණපත්, ණයකර, වාණිජ පත්‍රිකා ආදී මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ උපකරණ මිල දී ගැනීම යි. කළඹ විදේශ අයෝජනවල දී ආයෝජකයන්ට විදේශ ව්‍යාපාරයන්ගේ කළමනාකාරිත්වය හිමිකම හෝ පාලනය හෝ පිළිබඳ හිමිකමක් නොලැබෙනු ඇත.

කළඹ ආයෝජනයේ මෑත කාලීන ප්‍රවණතා

- මෑත වර්ෂවල හිමිකම් කොටස් වෙත වූ විදේශීය ආයෝජනය අඩු වීමක් පෙන්නුම් කිරීම
- රටෙහි පවතින දේශපාලන අස්ථාවරභාවය මත විදේශ අංශ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ආයෝජනය කිරීම මන්දගාමී ස්වරූපයක් දැක්වීම
- කොටස් වෙළෙඳපොළ අස්ථාවරත්වය දිගට ම අඛණ්ඩ ව පැවතීම හේතුවෙන් ආයෝජකයන් ආයෝජනයට මැළි වීම පෙන්නුම් කිරීම
- ශ්‍රී ලංකාවෙන් පිටත තේවාසිකයන් විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ ආයෝජන සිදු කරනු ලබන සීමා හා ක්ෂේත්‍ර පුළුල් කිරීම හරහා රජයේ ප්‍රතිපත්ති හා සමගාමී ව ආණ්ඩුවේ ආයෝජන ප්‍රතිපත්ති නැවත සමාලෝචනය කිරීම

10.5 : විදේශ විනිමය අනුපාතිකය තීරණය වන ආකාරය විශ්ලේෂණය කරයි.

- විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ අර්ථ දක්වයි.
- විදේශ විනිමය අනුපාතිකය අර්ථ දක්වයි.
- විදේශ විනිමය අනුපාත ක්‍රම තීරණය වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.

විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ

- විදේශ විනිමය හුවමාරු වන ආයතනික ව්‍යුහයන්ගේ සම්බන්ධතාවන් විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ ලෙස හඳුන්වයි. නොඑසේ නම් විදේශ විනිමය ඉල්ලුම්කරුවන් හා සැපයුම්කරුවන් එම විදේශ විනිමය අනුපාතිකයන් හා හුවමාරු කර ගන්නා විදේශ විනිමය ප්‍රමාණයන් තීරණය කර ගැනීමට සම්බන්ධ වන ආයතනික ව්‍යුහයන් විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.
- ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම සහ මූල්‍ය ගනුදෙනු පහසු කිරීම සඳහා විදේශ විනිමය සපයා දීම පිණිස විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ සංවිධානය වී ඇත. එම වෙළෙඳපොළවල් ලෝකයේ විශාල ම වෙළෙඳපොළ ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.
- කොටස් වෙළෙඳපොළකට වඩා විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ ලෝකය පුරා පැතිරුණු වෙළෙඳපොළක් ජාලයක් ලෙස සංවිධානය වී ඇත.
- විදේශ විනිමය වෙළෙඳාමේ යෙදී සිටින වෙළෙඳුන් අදාළ විදේශ මුදලේ ගැනුම් මිල සහ විකුණුම් මිල පිළිබඳ තොරතුරු සෙසු වෙළෙඳුන්ගෙන් විමසා බලා වඩාත් වාසිදායක තත්ත්වය තීරණය කරයි. විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළවල බොහෝ ගනුදෙනු සිදු වන්නේ දුරකථන මගින් වන අතර පසුව එය විද්‍යුත් තැපෑල හෝ ෆැක්ස් පිණිවිඩ මගින් සනාථ කරගනු ලබයි.

විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ ක්‍රියාකාරී පාර්ශ්වයන්

- වාණිජ බැංකු
- විදේශ විනිමය තැරැව්කරුවන්
- ව්‍යාපාරික ආයතන
- මහ බැංකුව
- මහජනතාව
- ආණ්ඩුව
- වාණිජ බැංකු විදේශීය වෙළෙඳපොළේ වඩාත් ප්‍රමුඛ කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. මෙහි දී විදේශීය විනිමය ගැනුම් මිල සහ විකුණුම් මිල ප්‍රකාශයට පත් කිරීම වැදගත් වේ. විකුණුම් මිල සහ ගැනුම් මිල අතර පරතරය ආයතනයේ ලාභාන්තිකය නිරූපණය කරයි. විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළවල බහුල ව හුවමාරු වන්නේ ලෝකයේ ප්‍රබල මුදල් වර්ග වන ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ඩොලරය, ස්ටර්ලින් පවුම්, යුරෝ සහ ජපානයේ යෙන් ආදිය යි.

- ප්‍රධාන විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ මධ්‍යස්ථානවල මිල ගණන් අතර කිසියම් වෙනස්කමක් ඇති වුවහොත් විදේශ විනිමය ජාවාරම්කරුවන් එම අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජනයට ගෙන ලාභ උපයයි. එනම් මිල අඩු විනිමය වෙළෙඳපොළෙන් විදේශ විනිමය මිලට ගෙන මිල වැඩි වෙළෙඳපොළට විදේශ විනිමය අලෙවි කරයි.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය

- දේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයක් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක බවටත් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයක් දේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක බවටත් පරිවර්තනය කරන අනුපාතිකය විදේශ විනිමය අනුපාතිකය ලෙස හඳුන්වයි. මෙලෙස කිසියම් මුදල් ඒකකයක මිල තවත් මුදල් ඒකකයකින් ප්‍රකාශ කිරීම නාමික විනිමය අනුපාතිකය නමින් හඳුන්වයි.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රකාශ කරන ක්‍රම දෙකක් ඇත. එනම්,

1. සෘජු කියවීම
2. වක්‍ර කියවීම

සෘජු කියවීම

- සෘජු කියවීමේ ක්‍රමය හෙවත් මිල නිර්ණය කරන ක්‍රමයට විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රකාශයට පත් කරන්නේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයක මිල දේශීය ව්‍යවහාර මුදල්වලින් දැක්වීම මගිනි. නිදසුන් ලෙස ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ඩොලරයක් මිල දී ගැනීමට ශ්‍රී ලංකා රුපියල් කොපමණ ප්‍රමාණයක් අවශ්‍ය ද යන්න දැක්වීම.

$$\text{USA } \$ 1 = \text{ ශ්‍රී ලංකා රුපියල් } 152$$

වක්‍ර කියවීම

- වක්‍ර කියවීමේ ක්‍රමය හෙවත් පරිමාව නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රමයට විනිමය අනුපාතිකය මගින් දැක්වන්නේ දේශීය මුදල් ඒකකයේ මිල විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකක මගින් දැක්වීමයි. වක්‍ර කියවීමේ ක්‍රමයට විදේශ විනිමය අනුපාතිකය සෘජු කියවීමේ ක්‍රමයට විනිමය අනුපාතිකයේ පරස්පරය යි.

$$\text{ශ්‍රී ලංකා රුපියල් (LKR) } 1 = \text{ එක්සත් ජනපද ඩොලර් } \$ = \frac{1}{152} = 0.00657$$

- සෘජු කියවීමේ ක්‍රමයට විදේශ විනිමය අනුපාතිකය තීරණය වන්නේ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයට පවතින ඉල්ලුම හා සැපයුම මත ය. නිදසුනක් ලෙස ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ඩොලරයේ රුපියල් මිල තීරණය වන්නේ විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ තුළ ඩොලර් සඳහා ඇති ඉල්ලුම හා සැපයුම මත ය.
- ඩොලර් ඉල්ලුම් කරන්නේ විදේශ රටවලින් භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමට, විදේශ රටවල සංචාරය කිරීමට ණය ආපසු ගෙවීමට, ණය සඳහා පොළීය ගෙවීමට හා විදේශ රටවලට සංක්‍රාම ගෙවීමට ආදී ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ ගෙවීම් ගනුදෙනු පියවීමට ය. ඩොලරයේ රුපියල් මිල හා ඩොලර් ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී.
- පවතින විනිමය අනුපාතිකය යටතේ ආනයන වැඩි වීම, විදේශ සංචාර වැඩි වීම, ණය පොළී ගෙවීම් ඉහළ යාම විදේශවලට කෙරෙන සංක්‍රාම ගෙවීම් ඉහළ යාම ආදී සාධක මත ඩොලර්

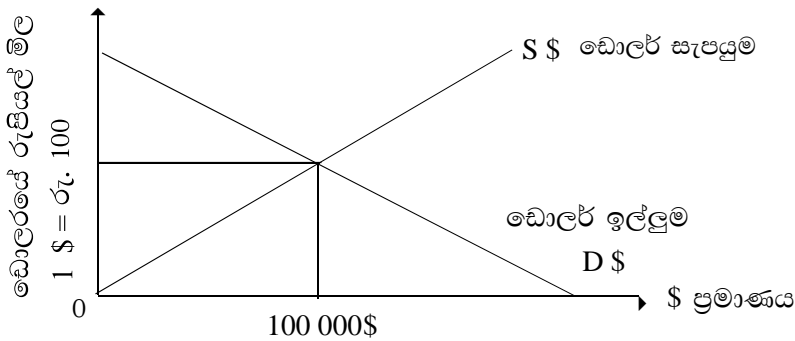

ඉල්ලුම් වක්‍රය දකුණට විතැන් වේ. ආනයන අඩු වීම, විදේශ සංචාර අඩු වීම, විදේශ සංක්‍රාම ගෙවීම් අඩු වීම ආදී හේතු මත ඩොලර් ඉල්ලුම් වක්‍රය වම්පසට විතැන් වේ.

- ඩොලර් සඳහා සැපයුමක් ඇති වන්නේ භාණ්ඩ අපනයන සේවා ලැබීම්, ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම්, ද්විතීයික ආදායම් ලැබීම් ආදී ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ ලැබීම් ගනුදෙනු මගිනි. ඩොලරයේ රුපියල් මිල හා ඩොලර් සැපයුම අතර පවතින්නේ අනුලෝම සම්බන්ධතාවකි.
- පවත්නා විනිමය අනුපාතිකය යටතේ අපනයන වැඩි වන විට සංචාරක ලැබීම්, ණය ලැබීම් වැඩි වන විට ඩොලර් සැපයුම වැඩි වේ. සැපයුම වක්‍රය දකුණට විතැන් වේ. අපනයන අඩු වන විට සේවා ලැබීම් අඩු වන විට ඩොලර් සැපයුම අඩු වේ. ඩොලර් සැපයුම් වක්‍රය වම්පසට විතැන් වේ.
- ඩොලර් සඳහා ඇති ඉල්ලුම හා සැපයුම තුළනය වන විට ඩොලරයේ රුපියල් මිල තීරණය වේ.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය $\frac{Rs}{\$}$

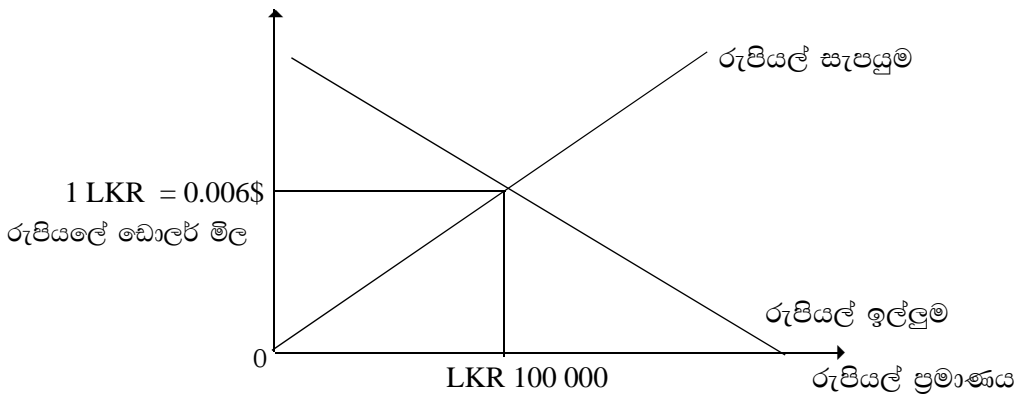

- ඩොලරයක් රු. 100 බැගින් දිනකට 100 000 \$ක් හුවමාරු වේ.
- වක්‍ර කියවීමේ ක්‍රමයට විනිමය අනුපාතිකය තීරණය වන්නේ දේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයට මෙරට තුළ පවතින ඉල්ලුම හා සැපයුම මත ය. නිදසුනක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා රුපියලකින් මිලට ගත හැකි ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ඩොලර් ප්‍රමාණය තීරණය වන්නේ ශ්‍රී ලංකා රුපියල් සඳහා පවතින ඉල්ලුම හා සැපයුම මත ය.
- අභ්‍යන්තර විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ රුපියල් ඉල්ලුම් කරනු ලබන්නේ විදේශීයයන් විසිනි. එසේ රුපියල් ඉල්ලුම් කරන්නන් ශ්‍රී ලංකාවෙන් භාණ්ඩ මිලට ගැනීම, ශ්‍රී ලංකාව තුළ සංචාරය කිරීම, ගත් ණය ආපසු ගෙවීම් ආදී ගෙවුම් තුළන ලැබීම් ගනුදෙනු සඳහා ය. රුපියලේ ඩොලර් මිල හා ශ්‍රී ලංකා රුපියල් ඉල්ලුම අතර පවතින්නේ ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවකි.
- පවතින විනිමය අනුපාතිකය යටතේ ශ්‍රී ලංකාවේ පැත්තෙන් අපනයන වැඩි වන විට, සේවා ලැබීම් වැඩි වන විට රුපියල් ඉල්ලුම් වක්‍රය දකුණට විතැන් වේ. අපනයන අඩු වන විට සේවා ලැබීම් අඩු වන විට හා ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම් අඩු වන විට රුපියල් ඉල්ලුම අඩු වේ. රුපියල් ඉල්ලුම් වක්‍රය වම්පසට විතැන් වේ.
- ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තර විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ රුපියල් සපයන්නේ ස්වදේශීයයන් විසින් ය. එසේ රුපියල් සපයන්නේ විදේශ රටවලින් භාණ්ඩ හා සේවා ආනයනය සඳහා ය.

රුපියල් සපයා ඩොලර් මිල දී ගෙන විදේශ රටවලින් භාණ්ඩ හා සේවා ආනයනය කරයි. රුපියල් ඩොලර් මිල හා රුපියල් සැපයුම අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතී.

- පවතින විනිමය අනුපාතිකය යටතේ ආනයන වැඩි වන විට සේවා ගෙවීම් වැඩි වන විට රුපියල් සැපයුම් දකුණට විතැන් වේ. ආනයන හා සේවා ගෙවීම් අඩු වන විට රුපියල් සැපයුම් වක්‍රය වමට විතැන් වේ.
- විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ රුපියල් සඳහා ඇති ඉල්ලුම හා සැපයුම මත රුපියලක ඩොලර් මිල තීරණය වේ.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය $\frac{\$}{\text{Rs}}$

- රුපියලක වටිනාකමට ඩොලර් 0.006 (0.006\$) බැගින් දිනකට ශ්‍රී ලංකා රුපියල් 100 000ක් හුවමාරු වේ.

10.6 : විදේශ විනිමය අනුපාතික ක්‍රම තුලභාවය ව විස්තර කරයි.

- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය හඳුන්වා එම ක්‍රමයේ වාසි හා අවාසි දක්වයි.
- නම්‍ය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය හඳුන්වා එම ක්‍රමයේ වාසි හා අවාසි දක්වයි.
- පාලිත නම්‍ය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය හඳුන්වයි.

විදේශ විනිමය අනුපාතික ක්‍රම

- ප්‍රධාන වශයෙන් විනිමය අනුපාතික ක්‍රම දෙකකි.එනම්,
  1. ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය
  2. නම්‍ය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය

ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය

- මූල්‍ය අධිකාරිය විසින් තීරණය කළ විනිමය අනුපාතිකය නැවත මූල්‍ය අධිකාරිය විසින් ම වෙනස් කරන තෙක් ම එක ම මට්ටමක පවතින්නේ නම් එය ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය ලෙස හඳුන්වයි.

- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමයට පදනම් වූයේ රන් මිනුම් ක්‍රමය හා රන් හුවමාරු ක්‍රමය යි. එනම් රන් සංචිත ක්‍රමය මත ව්‍යවහාර මුදල් නිකුත් කිරීමේ පදනම වේ. ඇමරිකා එකස් ත් ජනපදය රන් අවුන්සයක් පෙඩරල් සංචිත බැංකුවේ තැන්පත් කළ විට ඩොලර් 35ක් නිකුත් කරන ලදී. එංගලන්තයේ මහ බැංකුවේ රන් අවුන්සයක් තැන්පත් කළ විට ස්ටර්ලින් පවුම් 12.50ක් නිකුත් කරන ලදී. ඒ අනුව ඩොලර් හා පවුම් අතර විනිමය අනුපාතිකය £1 = \$ 2.80 විය. එය රන් අවුන්සයකට නිකුත් කරන ඩොලර් ප්‍රමාණය හෝ ස්ටර්ලින් පවුම් ප්‍රමාණය වෙනස් වන තෙක් ම ස්ථාවර ව තිබිණි.

ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමයේ වාසි

- විනිමය අනුපාතිකය ස්ථාවර නිසා ආනයනකරුවන්ට ඇති වන අවදානම අඩු ය.
- විනිමය අනුපාතිකය ස්ථාවර නිසා විදේශ ආයෝජකයන්ට විදේශ ණය සැපයුම් කරුවන්ට ඇති වන අවිනිශ්චිත බව අඩු ය.
- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයක් පවතින විට සමස්ත ආර්ථිකයේ ක්‍රියාකාරිත්වයන් කළමනාකරණය කිරීමේ කිරීමේ හැකියාව වැඩි ය.
- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයක් පවතින විට සමපේක්ෂණ වේගනාවෙන් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඉල්ලුම් කිරීමට නොපෙළඹෙන නිසා විදේශ විනිමය හිඟයක් ඇති නොවේ.
- විනිමය අනුපාතිකයේ වෙනස් වීම මගින් අපනයනකරුවන්ට වාසි ලබා ගත නොහැකි බැවින් අපනයනවල තරගකාරිත්වය ඉහළ නංවා ගැනීම අපනයන කරුවන් පෙළඹෙයි.

ස්ථාවර විනිමය අනුපාතික ක්‍රමයේ අවාසි

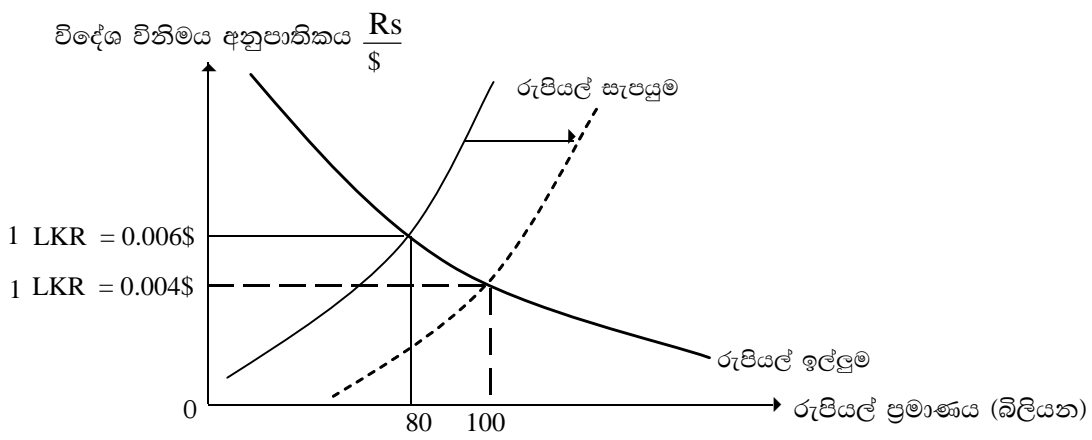
- බාහිර සමතුලිතතාව (ගෙවුම් තුලනයේ සමබරතාව) පවත්වා ගැනීමට, අභ්‍යන්තර සමතුලිතතාව (සමාහාර ඉල්ලුම හා සමාහාර සැපයුම තුලිත ව පවත්වා ගැනීම) කැප කිරීමට සිදු වීම. ගෙවුම් ශේෂ හිඟයක් ඇති වුවහොත් එය සමනය කර ගැනීමට අභ්‍යන්තර ආර්ථිකයේ අවධානයක් ඇති කර ගැනීමට සිදු වේ.
- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයේ අධි තක්සේරුවක් හෝ උෟන තක්සේරුවක් පැවතුණහොත් එය නිරතුරු ව ගෙවුම් ශේෂ හිඟයක් හෝ අතිරික්තයක් හෝ ඇති වීමට හේතු වේ.
- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයක් පවත්වා ගෙන යන විට එහි අධි තක්සේරු වීම් යටතේ මතු වන විදේශ විනිමය හිඟයක් පියවීමට මූල්‍ය අධිකාරියට විශාල විදේශ විනිමය සංචිත පවත්වා ගෙන යාමට සිදු වීම. එය විශාල මූල්‍ය ප්‍රමාණයක් අකර්මණ්‍ය ලෙස සිර කර තැබීමකි.
- විදේශ විනිමය සංචිත අවසාන වන විට විනිමය හිඟය පියවා ගැනීමට විකල්ප ක්‍රියා මාර්ග ලෙස ආනයන පාලනය වැනි ආරක්ෂණවාදී ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය කිරීමට සිදු වීමෙන් විවෘත වෙළෙඳාමෙන් ලැබිය හැකි ශුභ සාධනය අඩු වේ.

නමූ විනිමය අනුපාතිකය

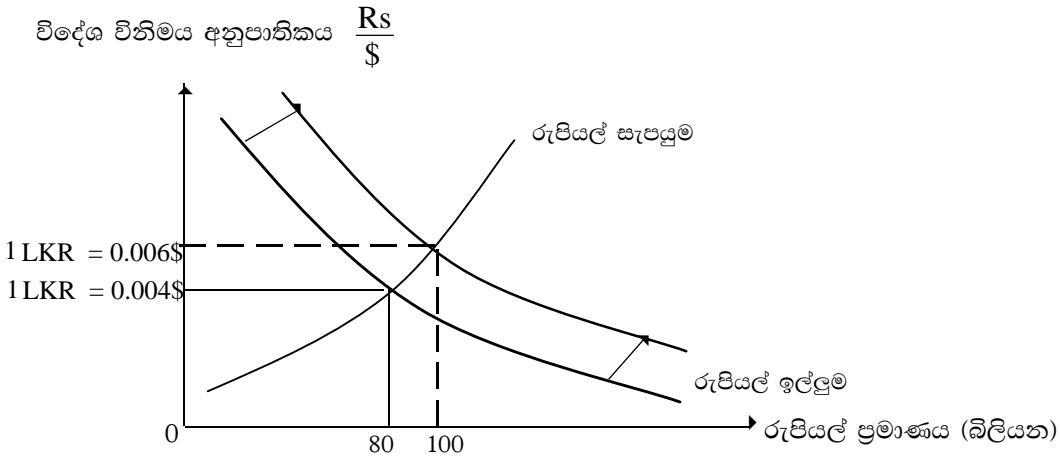
- විදේශ විනිමය ඉල්ලුම හා සැපයුම මත තීරණය වන විනිමය අනුපාතිකය නමූ විනිමය අනුපාතිකය, (වල විනිමය අනුපාතිකය, පාවෙන විනිමය අනුපාතිකය) ලෙස හඳුන්වයි. එය ඉල්ලුම හා සැපයුම බලවේගවල වෙනස් වීම මත නිරන්තරයෙන් වෙනස් වේ.
- 1970න් පසු ලෝකයේ බොහෝ රටවල නමූ විනිමය අනුපාත ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක විය. විදේශ විනිමය සඳහා පවතින ඉල්ලුම ඉහළ යන විට විදේශ විනිමය අනුපාතිකය වැඩි වන අතර

විදේශ විනිමය සඳහා පවතින ඉල්ලුම පහළ යන විට විදේශ විනිමය අනුපාතය පහළ යයි. විනිමය අනුපාතිකය ඉහළ යාම නිසා දේශීය මුදලේ විදේශ අගය පහළ යාම මුදලේ විදේශ අගය ක්ෂය වීම ලෙස හඳුන්වයි.

- නමුත් විනිමය අනුපාතිකයේ වලනයන්ට බලපාන්නේ රටක් තුළට ගලා එන හා රටින් පිටතට ගලා යන විදේශ විනිමය ප්‍රවාහයන් ය. එනම් ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ ලැබීම් හා ගෙවීම් පාර්ශ්වයන්ගේ ගනුදෙනු විනිමය අනුපාතිකයේ වෙනස් වීමට බලපානු ඇත.
- ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ අපනයන ශීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන විට නමුත් විනිමය අනුපාතිකය පහළට ගමන් කරයි. මුදලේ විදේශ අගය ඉහළ යයි.
- මෙය පහත රූප සටහනෙන් පෙන්වුම් කෙරේ.

- ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ ආනයන ශීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වූ විට නමුත් විනිමය අනුපාතිකය ඉහළට ගමන් කරයි. මුදලේ විදේශ අගය පහළ යයි.
- නමුත් විනිමය අනුපාතිකය මගින් ගෙවුම් ශේෂය ස්වයංක්‍රීය ව තුලනය වන යාන්ත්‍රණයක් නිර්මාණය වේ. ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ හිඟයක් පවතින විට

විදේශ විනිමය සඳහා ඉල්ලුම වැඩි වීම හා සැපයුම අඩු වීම මගින් විනිමය අනුපාතිකය ඉහළ යන්නට පටන් ගනී. එවිට මුදලේ විදේශීය අගය පහළ ගොස් අපනයන වර්ධනය වේ. ආනයන අධෛර්යමත් වේ. ගෙවුම් ශේෂ ලේඛනයේ අතිරික්තයක් පවතින විට විදේශ විනිමය සඳහා

සැපයුම වැඩි වේ. ඉල්ලුම අඩු වේ. එවිට විනිමය අනුපාතිකය පහළ යන්නට ගනී. මුදලේ විදේශ අගය ඉහළ යයි. එවිට ආනයන වැඩි වේ. අපනයන අඩු වේ. ගෙවුම් තුලන සමබරතාව ඇති වේ.

නමය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමයේ වාසි

- නමය විනිමය අනුපාතිකය විදේශ විනිමය ඉල්ලුම සහ සැපයුම සමාන කෙරෙන සමතුලිත විනිමය අනුපාතිකයක් බැවින් විනිමය අනුපාතිකය අධි තක්සේරු වීමටත් උභය තක්සේරු වීමටත් ඉඩක් නොමැත.
- තාත්වික විනිමය අනුපාතිකයක් පවත්නා බැවින් ගෝලීය ආර්ථික සම්පත් විකල්ප භාවිතයන් අතර වඩාත් කාර්යක්ෂම ආකාරයට බෙදී යයි.
- නමය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය මගින් බාහිර සමතුලිතතාව නිරායාසයෙන් ගොඩ නැගෙන බැවින් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් හට අභ්‍යන්තර සමතුලිතතාව උදෙසා තම පූර්ණ ප්‍රයත්නය යෙදවිය හැකි ය.
- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති බාහිර සාධකවලින් බලපෑමෙන් සම්පූර්ණයෙන් ම නිදහස් නිසා දේශීය ආර්ථිකය ශක්තිමත් කිරීමට මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති නිදහසේ යොදා ගත හැකි ය.
- විනිමය අනුපාතික තීරණය වීමේ දී විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ ඉල්ලුම හා සැපයුම සමතුලිත වන නිසා විදේශ විනිමය හිඟයක් හෝ අතිරික්තයක් හෝ ඇති නොවේ. එම නිසා විශාල විදේශ විනිමය සංචිත පවත්වා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවක් මතු නොවේ.
- ආනයන හා අපනයන පාලනය සඳහා ආරක්ෂණවාදී ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කළ යුතු නොවන බැවින් වඩාත් විවෘත වෙළෙඳාම මගින් සමාජ ශුභ සාධනය උපරිම වශයෙන් භුක්ති විඳීමට ඉඩ ප්‍රස්තාව හිමි වේ.

නමය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමයේ අවාසි

- විනිමය අනුපාතිකය නිරන්තරයෙන් උස් පහත් වීම නිසා ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම ප්‍රවර්ධනයට නමය විනිමය අනුපාතිකය බාධාවකි.
- නමය විනිමය අනුපාතිකය විදේශ ආයෝජකයන්ට හා ණය සැපයුම්කරුවන්ට දැඩි අවිනිශ්චිත බවක් ඇති කරයි.
- නමය විනිමය අනුපාතිකයක් පවත්නා විට විනිමය වෙළෙඳපොළ ආශ්‍රිත සමපේක්ෂණ ක්‍රියා බහුල වේ. එමගින් විනිමය අනුපාතිකයේ උච්චාවචනය තව තවත් තීව්‍ර කරයි.
- නිරන්තරයෙන් වෙනස් වන විනිමය අනුපාතිකයක් බැවින් සමස්ත ආර්ථිකයේ විනය පවත්වා ගැනීම දුෂ්කරයි.
- විනිමය අනුපාතිකයේ උච්චාවචනය මගින් අපනයන කරුවන්ට වාසි ලැබිය හැකි බැවින් අපනයන තරගකාරිත්වය වර්ධනය කර ගැනීමට දක්වන උනන්දුව අඩු වේ.

පාලිත නමය විනිමය අනුපාතිකය

- පාලිත විනිමය අනුපාතිකය ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයේත් නමය විනිමය අනුපාතිකයේත් සංකලනයකි. ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකය සහ නමය විනිමය අනුපාතිකයේ වාසි අත්පත් කර ගැනීම සඳහා පාලිත නමය විනිමය අනුපාතිකය සකසා ඇත.
- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයක් පවත්වා ගෙන යන අවස්ථාවක එය කිසියම් පරාසයක් තුළ වෙනස් වීමට ඉඩ දී ඇත. එම පරාසය ඉක්මවා වෙනස් වන විට මූල්‍ය අධිකාරිය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට පිවිස විදේශ විනිමය / දේශීය මුදල් විකිණීම හෝ මිල දී ගැනීම මගින් විදේශ විනිමය අනුපාතිකයේ අන්තරාමී දෝලනය පාලනය කරනු ලබයි. එය පාලිත නමය විනිමය අනුපාතිකය හෙවත් කළමනාකරණය කළ නමය විනිමය අනුපාතය ලෙස හඳුන්වයි.
- මෙසේ මූල්‍ය අධිකාරිය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට මැදිහත් වන්නේ කෙටි කාලීන වශයෙන් වුව ද එමගින් විනිමය අනුපාතිකයේ කාලීන ස්ථාවරත්වයක් ඇති කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

සඵල විනිමය අනුපාතය

- කිසියම් රටක ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකය සඳහා විදේශ විනිමය අනුපාතිකය, විවිධ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල්වලට සාපේක්ෂ ව විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් සහ විවිධ දිශාවන්ට වෙනස්වන විට එම වෙනස් වීම්වල මධ්‍යගත අගය ගණනය කිරීම සඳහා සඵල විනිමය අනුපාතය ගණනය කරයි.
- සඵල විනිමය අනුපාතිකයේ ස්වරූප දෙකක් ඇත.
  - නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය
  - මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය

නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය

- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ ශ්‍රී ලංකාව සමඟ විදේශ වෙළෙඳාමේ යෙදෙන ප්‍රධාන රටවල් 24හි නාමික විනිමය අනුපාතිකයන් මත, එම රටවල් අතර ඇති වන විදේශ වෙළෙඳාමේ ප්‍රමාණය මත බර තබා ගණනය කළ හැකි බරිත සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය වේ.

මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය

- මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමන අනුපාතිකය සහ විදේශ වෙළෙඳාමේ යෙදෙන රටවල උද්ධමන අනුපාතිකයන් අතර වෙනසේ සාමාන්‍ය, නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට ගලපා සකස් කළ විනිමය අනුපාතිකය වේ.

නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය සහ මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය අතර සම්බන්ධය සරල නිදසුනක් මගින් පහත පරිදි විග්‍රහ කළ හැකි ය.

වෙළෙඳ හවුල්කරුවන්	නාමික විනිමය අනුපාතිකය (R)	විදේශ වෙළෙඳාම මත බර තැබීම (W)	R x W	ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමන අනුපාතිකය	විදේශ රටේ උද්ධමන අනුපාතිකය	වෙනස
1. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය	1 \$ = රු. 150	30	4500	8	10	-2
2. එක්සත් රාජධානිය	1 \$ = රු. 200	20	4000	8	12	-4
3. ඉන්දියාව	1 Rs = රු. 225	50	8	8	-5	+3
4. චීනය	1 U = රු. 2	10	20	8	10	-2
5. ජපානය	1 F = රු. 2	5	10	8	5	+3
		$\Sigma W = 100$	$8580 \Sigma RW$			$-8+6 = -2$

$$\begin{aligned} \text{නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය} &= \frac{\Sigma RW}{\Sigma W} \\ &= \frac{8580}{100} \\ &= \underline{85.80} \end{aligned}$$

- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය 85.80 යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ඉහත දැක් වූ ශ්‍රී ලංකාව සමඟ විදේශ වෙළෙඳාමෙහි යෙදෙන ඕනෑම රටක සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය රු. 85.80 ක් වන බවයි.
- ඉහත සඳහන් නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට එක් එක් රටවල උද්ධමන අනුපාතිකය හා ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනය අනුපාත වෙනසෙහි සාමාන්‍ය ගැලපූ විට මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය ලැබේ.

$$\begin{aligned} \text{මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය} &= \text{නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය} + \text{දෙරටේ} \\ &\quad \text{විනිමය අනුපාතිකය වෙස්වීමේ සාමාන්‍යය} \\ &= 85.80 + (-2) \\ &= \underline{83.80} \end{aligned}$$

- ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමන අනුපාතිකයට වඩා විදේශ වෙළෙඳාමේ යෙදෙන රටෙහි උද්ධමන අනුපාතිකය වැඩි නම් නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට වඩා මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය අඩු අගයක් ගනී.
- ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමන අනුපාතිකයට සාපේක්ෂ ව විදේශ වෙළෙඳාමේ යෙදෙන රටවල උද්ධමන අනුපාතික අඩු නම් නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට වඩා මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය ඉහළ අගයක් ගනී.
- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයේ ස්වභාවය වනුයේ විවිධ රටවල නාමික විනිමය අනුපාතිකයන් නිරතුරුවම ඉහළ හා පහළ යයි. එවිට රුපියලේ විදේශ අගය නිශ්චිත ව ප්‍රකාශ කළ නොහැකි වේ. ඊට විසඳුමක් ලෙස විදේශ රටවල නාමික විනිමය අනුපාතිකයන්ගේ

මධ්‍යයන අගයක් ලෙස සඵල විනිමය අනුපාතිකය අනුව දේශීය මුදලේ විදේශ අගය වඩාත් නිශ්චිත පදනමකින් ප්‍රකාශ කළ හැකි වේ.

- මූර්ත විනිමය අනුපාතිකයේ ස්වභාවය වනුයේ අදාළ රටේ අපනයන තරගකාරිත්වය මිනුම් කිරීමට දර්ශකයක් වශයෙන් යොදා ගැනීමට හැකි වීම යි. මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය ගණනය කරනුයේ නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට වෙළෙඳ හවුල්කරුවන්ගේ උද්ධමන අනුපාතිකයත් මෙරට උද්ධමන අනුපාතිකයත් අතර වෙනස ගැලපීම මගිනි.
- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට වඩා මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය පහළ අගයක් ගැනීම මගින් අදහස් කරන්නේ මෙ රටේ උද්ධමන අනුපාතිකය වෙළෙඳ හවුල්කරුවන්ගේ උද්ධමන අනුපාතිකයට වඩා අඩු බව යි. එයින් තහවුරු වන්නේ මෙරටේ අපනයන තරගකාරිත්වය ඉහළ මට්ටමක පවතින බවයි.
- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකයට වඩා මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය ඉහළ අගයක් ගැනීම මගින් අදහස් කරන්නේ වෙළෙඳ හවුල්කරුවන්ගේ උද්ධමන අනුපාතිකයට සාපේක්ෂ ව මේ රටේ උද්ධමන අනුපාතිකය වැඩි බව යි. එයින් තහවුරු වන්නේ මේ රටේ අපනයන තරගකාරිත්වය පහළ මට්ටමක පවතින බව යි.
- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය සමඟ සැසඳීම ඔස්සේ දේශීය නාමික විනිමය අනුපාතිකය අධි තක්සේරුවකින් යුක්ත ද උභය තක්සේරුවකින් යුක්ත ද සම තක්සේරුවකින් යුක්ත ද යන්න මිනුම් කළ හැකි ය.

මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය

- මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය යනු රටවල් දෙකක් අතර පවතින මිල මට්ටම්වල වෙනස්කම් ගලපන ලද නාමික විනිමය අනුපාතිකය යි. එය ගණනය කරන ආකාරය පහත දැක්වේ.

$$RER = NER (Pd/Pf)$$

RER = මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය

NER = නාමික විනිමය අනුපාතිකය

(රුපියලකින් මිල දී ගත හැකි විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රමාණය)

Pd = දේශීය මිල මට්ටම්

Pf = විදේශීය රටේ මිල මට්ටම

නිදසුන :

ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපද ඩොලර් 1 = ශ්‍රී ලංකා රුපියල් 150

ශ්‍රී ලංකාවේ මිල මට්ටම = 110

ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපද මිල මට්ටම = 220

$$\text{මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය} = \frac{1}{150} \times \frac{110}{220}$$

$$= \underline{\underline{0.0033}}$$

- මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් විය හැකි ආකාර දෙකක් ඇත.

1. මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය පහළ යාම
2. මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය ඉහළ යාම

මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය පහළ යාම

- මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය පහළයාම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ වර්ෂය මුළු මූර්ත විනිමය අනුපාතිකයට සාපේක්ෂ ව වර්ෂය අවසානයේ මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය පහළ අගයක් ගැනීම යි.

නිදසුන : වර්ෂය මුළු මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය ශ්‍රී ලංකා රුපියල් 1 = \$ 0.03 සිට වර්ෂය අවසානයේ මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය ශ්‍රී ලංකා රුපියල් 1 = \$ 0.01 දක්වා පහළ යාම.

මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය පහළ යන අවස්ථා

- දේශීය මිල මට්ටම හා විදේශීය මිල මට්ටම ස්ථාවර ව තිබිය දී නාමික විනිමය අනුපාතිකය පහළ යාම
- නාමික විනිමය අනුපාතිකය සහ විදේශ රටේ මිල මට්ටම දේශීය මිල මට්ටම පහළ යාම
- නාමික විනිමය අනුපාතිකය සහ දේශීය මිල මට්ටම ස්ථාවර ව තිබිය දී විදේශ රටේ මිල මට්ටම ඉහළ යාම

මූර්ත විනිමය අනුපාතිකය පහළ යාමෙන් ඇති වන ප්‍රතිඵල

- අපනයන තරගකාරිත්වය වැඩි වී අපනයන ධෛර්යමත් වේ.
- ආනයන අධෛර්යවත් වේ.
- වෙළෙඳ ගිණුමේ යහපත් ප්‍රවණතාවක් ඇති වේ.

ක්‍රය ශක්ති සාමය විනිමය අනුපාතිකය

- සමතුලිත විනිමය අනුපාතිකයන් පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමක දී ක්‍රය ශක්ති සාමය විනිමය අනුපාතිකය වඩාත් වැදගත් සංකල්පයක් වේ.
- වෙළෙඳාමට පාත්‍ර වන සමාන භාණ්ඩ පැසක වටිනාකම රටවල් දෙකේ දේශීය මුදල් ඒකකවලින් මනිනු ලැබුවහොත් එම අගයයන් දෙක අතර අනුපාතිකය ක්‍රය ශක්ති සාමය විනිමය අනුපාතිකය වේ. නිදසුන :

සමාන වර්ගයේ භාණ්ඩ පැසක මිල = රු. 1000/
 එම භාණ්ඩ පැසෙහි විදේශීය රටෙහි මිල \$ 20
 මේ අනුව ක්‍රය ශක්ති සාමය \$ 20 = රු. 1000/-

$$\$ 1 = රු. = \frac{1000}{20}$$

$$= රු. 50$$

- මෙයින් අදහස් කරන්නේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ දී ඩොලරයේ ක්‍රය ශක්තිය ශ්‍රී ලංකාවේ රු. 50 ක ක්‍රය ශක්තියට සමාන බව යි.
- නාමික විනිමය අනුපාතිකය හා ක්‍රය ශක්ති සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය අතර යම් වෙනසක් පැවතුණ ද දිගු කාලයේ දී සමතුලිත විනිමය අනුපාතිකය ක්‍රය ශක්ති සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය කරා නැඹුරු විය යුතු ය.
- රටවල් දෙකක් අතර නාමික විනිමය අනුපාතිකය සහ ක්‍රය ශක්ති සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය සමාන නම් ඉන් අදහස් වන්නේ දෙරටේ භාණ්ඩවල මිල ගණන් එකිනෙකට සමාන වන බව යි. මේ නිසා එක් රටක් අභිබවා අනෙක් රටට තරගකාරීත්වයේ වාසි ලබා ගත නොහැකි ය.

10.7 : විනිමය අනුපාතිකයේ වෙනස් වීම් සහ එහි ප්‍රතිවිපාක විග්‍රහ කරයි.

- විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වන ආකාරය දක්වයි.
- විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය සහ ක්ෂය වීම අර්ථ දක්වයි.
- අවප්‍රමාණයේ ප්‍රතිවිපාක නිදසුන් ඇසුරෙන් විස්තර කරයි.
- විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රතිප්‍රමාණය සහ අගය ඉහළ යාම අර්ථ දක්වයි.
- ප්‍රතිප්‍රමාණයක ප්‍රතිවිපාක නිදසුන් ඇසුරෙන් විග්‍රහ කරයි.
- මුදල් අවප්‍රමාණයේ අපේක්ෂිත ඉලක්ක ඉටු වීමට තබිය යුතු කොන්දේසි පැහැදිලි කරයි.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීම

- විදේශ විනිමයට පවතින ඉල්ලුම සහ සැපයුම මත විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් විය හැකි ය. එය නම්‍ය විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය තුළ සිදු වේ.

නිදසුන : වාණිජ බැංකුවල දිනපතා විවිධ විදේශ විනිමයවල අගයන් ප්‍රදර්ශනය කර ඇත. එවැනි ප්‍රදර්ශන පුවරුවක විනිමය අනුපාතික වෙනස් වීම මත ආර්ථිකයේ විදේශ විනිමය මිලට ගැනීම සහ විකිණීම සිදු වේ.

විදේශ විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීමට බලපාන සාධක

- ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම
- ප්‍රාග්ධන සංචලන
- මිල විචලනය
- සමපේක්ෂණය
- ආර්ථික ශක්තිය
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති
- කොටස් වෙළෙඳපොළ කටයුතු
- දේශපාලනික තත්ත්වය
- විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය වීම සහ ප්‍රතිප්‍රමාණය වීම ස්ථාවර විනිමය අනුපාතයක් තුළ සිදු වේ.

- විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීම සහ අගය ඉහළ යාම නමා විනිමය අනුපාතිකයක් තුළ සිදු වේ.
- අපනයන හා ආනයන වෙළෙඳාමට පවතින ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මත විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වේ.

01. නිදසුන : ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයනකරුවකුට එක්සත් රාජධානියේ ආනයනකරුවා ගෙවිය යුත්තේ ස්ටාර්ලින් පවුම්වලින් ය.

01 නිදසුනට අනුව විදේශ විනිමය සැපයුම ඉහළ යන විට රුපියලේ බාහිර අගය ඉහළ යයි.

02. නිදසුන ශ්‍රී ලංකාවේ ආනයනකරුවකු ජපානයෙන් මෝටර් රථ ආනයනය කරන විට ජපානයේ අපනයන සමාගමට ගෙවිය යුත්තේ යෙන්වලින් ය.

02 නිදසුනට අනුව විදේශ විනිමය සඳහා ඉල්ලුම ඉහළ යාම නිසා දේශීය රුපියලේ බාහිර අගය ක්ෂය වීමට ලක් වෙයි.

- විදේශ ආයෝජන ඉහළ යාම මගින් රටක ප්‍රාග්ධන සංවලනයක් නිසා විදේශ විනිමය සැපයුම ඉහළ යයි. විදේශ විනිමය සැපයුම ඉහළ යන විට රුපියලේ බාහිර අගය ශක්තිමක් වේ.
- ආර්ථිකයේ භාණ්ඩ හා සේවාවල සාමාන්‍ය මිල මට්ටම උච්චාවචනය වීමට සාපේක්ෂ ව අන්තර්ජාතික ව ගනුදෙනු සිදු කරන රටවල භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල මට්ටම වෙනස් වීම විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපායි.

නිදසුන : ශ්‍රී ලංකාවේ භාණ්ඩවල හා සේවාවල සාමාන්‍ය මිල මට්ටම ඉහළ යාමට සාපේක්ෂව ඉන්දියාවේ සාමාන්‍ය මිල මට්ටම පහළ නම් ඉන්දියානු රුපියල්වලට සාපේක්ෂ ව ශ්‍රී ලංකාවේ රුපියල්වලට බාහිර අගය ක්ෂය වේ.

- විදේශ විනිමය එක් රැස් කිරීම හා විකිණීම මත විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වෙයි. සමපේක්ෂණයේ යෙදෙන්නෝ විනිමය එක් රැස් කිරීම සහ විකිණීමේ කටයුතු සිදු කරති. අනාගතයේ ලාභ ඉපයීම සඳහා විනිමය එක් රැස් කිරීම සිදු කරති. එය විදේශ විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපායි.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල විනිමය ප්‍රතිපත්ති ලිහිල් කිරීම නිසා ඒ රට තුළට ගලා ගෙන එන විනිමය සැපයුම ඉහළ යාම පහළ යාම සිදු විය හැකි ය. එය විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපායි.
- කොටස් වෙළෙඳපොළ සක්‍රීය වීම විනිමය සැපයුම ඉහළ යාම සහ පහළ යාම කෙරෙහි බලපායි. එය ද විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපායි.
- දේශපාලන ස්ථාවර වීම සහ අස්ථාවර වීම විනිමය අනුපාතිකය වෙනස් වීම කෙරෙහි බලපායි.
නිදසුන : ශ්‍රී ලංකාවේ වසර 30 ට ආසන්න කාලයක පැවති දේශපාලන අස්ථාවර බව විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීමට එක් හේතුවකි.

විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය වීම

- ස්ථාවර විනිමය අනුපාතිකයක් යටතේ මූල්‍ය අධිකාරීන් නිල විනිමය අනුපාතකිය වෙනස් කිරීම නිසා විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය කිරීම සහ ප්‍රතිප්‍රමාණය සිදු වේ. ගෙවුම් ශේෂයේ

හිඟය අඛණ්ඩ ව පවතී නම් නිල විනිමය අනුපාතිකයට වඩා එය පහළ දැමීම විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය ලෙස හඳුන්වයි.

- නමා විනිමය අනුපාතිකයක් යටතේ විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීමට ඉඩ සැලසිය හැකි ය. විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීමක් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ දේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයේ අගය විදේශීය මුදලින් පහත වැටීම යි.

නිදසුන : සෘජු ප්‍රවේශයට අනුව අමෙරිකානු ඩොලරයේ මිල රුපියල් 100 ක්ව තිබී පසුව එය රුපියල් 114 දක්වා ඉහළ ගියහොත් එයින් අදහස් කරන්නේ රුපියලේ විදේශ විනිමය වටිනාකමට පහළ වැටීමක් හෙවත් ක්ෂය වීමට පත්ව ඇති බව යි.

- විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය හෝ ක්ෂය වීම අවස්ථා දෙකක් යටතේ සිදු වුවත් එහි ප්‍රතිඵලය එක හා සමාන වේ.

විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණයේ ආර්ථික ප්‍රතිඵලය

- ආනයනවල දේශීය මිල ඉහළ යාම
  - පෙරට වඩා ආනයන වියදම් ඉහළ යාම
  - දේශීය ඉල්ලුම ආනයනය මත රඳා පවතී නම් දේශීය උද්ධමනය ඉහළ යාම
  - විදේශීය ණය වාරික හා පොළිය ඉහළ යාම
  - සංචාරක ඉපයීම් ඉහළ යන අතර ගෙවුම් තුළන ලේඛනයේ සේවා ගිණුමේ ශේෂය හිතකර වීම
  - මැද පෙරදිග ඇතුළු රටවල ශ්‍රී ලාංකික සේවා නියුක්තයන්ගේ ප්‍රේෂණ ඉහළ යාම නිසා සංක්‍රාම ගිණුම යහපත් වීම
  - ආනයන මිල ඉහළ යාම නිසා ආනයනය අධිකරණයට වි ආනයන ඉල්ලුම දේශීය භාණ්ඩ වෙත යොමු වීම
  - අපනයන භාණ්ඩ සඳහා ඉහළ ඉල්ලුමක් ඇති වි අපනයන ඉපයීම් ඉහළ යාම
- නිදසුන : සෘජු ප්‍රවේශය අනුව ඩොලරයේ වටිනාකම රුපියල් 100කි. ශ්‍රී ලංකාවේ ඇගයුම් අපනයන ඒකකයක වටිනාකම රුපියල් 100කි. විනිමය අනුපාතික ක්ෂය වීමෙන් පසු ඩොලරයේ වටිනාකම රුපියල් 150 වූයේ නම් ඇගයුම් අපනයන ඒකකයකට ගෙවිය යුත්තේ ඩොලර් 0.66 කි. මේ නිසා අපනයන ඉල්ලුම ඉහළ යයි.

විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රතිප්‍රමාණය වීම

- විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රතිප්‍රමාණය යනු දේශීය මුදල් ඒකකයක මිල විදේශීය මුදල්වලින් ඉහළ යාම යි.

නිදසුන : සෘජු ප්‍රවේශයට අනුව ඩොලරය රුපියල් 114කට හුවමාරුව තිබිය දී ඩොලරයේ මිල රුපියල් 100 දක්වා වෙනස් වුවහොත් එයින් ප්‍රකාශ වන්නේ විනිමය අනුපාතිකයේ අගය වැඩි වීමකි. මින් පිළිබිඹු වන්නේ ඩොලරයට සාපේක්ෂ ව රුපියලේ අගය ඉහළ ගොස් ඇති නිසා රුපියලේ මිල දී ගැනීමට ඉහළ ඩොලර් ප්‍රමාණයක් ගෙවිය යුතු බව යි.

- නමා විනිමය අනුපාතිකයක් තුළ දී විනිමය අනුපාතිකය ඉහළ යා හැකි ය. විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රතිප්‍රමාණය වීම හෝ ඉහළ යාම හෝ නිසා ඇති වන ප්‍රතිඵලය එක සමාන වේ.

විනිමය අනුපාතිකය ප්‍රතිප්‍රමාණය වීමේ ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක

- ආනයනවල දේශීය මිල ගණන් පහළ යාම
- උද්ධමන අනුපාතිකය පහළ යාම (ආනයනය මත රඳා පවතී නම්)
- විදේශීය ණයවල දේශීය මූල්‍ය වටිනාකම පහළ යාම
- විදේශීය ණය ආපසු ගෙවීමේ පිරිවැය අඩු වීම
- ආනයනවල දේශීය මිල පහළ යාම නිසා ආනයන ඉල්ලුම ප්‍රසාරණය වී අනයන වියදම් ඉහළ යාම
- ඒ නිසා වෙළෙඳ ශේෂය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම
- අපනයනකරුවන්ට ලැබෙන විදේශ විනිමය ආදායම්වල දේශීය මුදලින් වටිනාකම අඩු වීම නිසා අපනයන අධෛර්යමත් වීම
- විදේශීය සේවා නියුක්තීන්ගේ ඉපයීම් සඳහා දේශීය මුදලින් වටිනාකම අඩු වීම නිසා සේවා නියුක්තයන්ට අවාසි වීම

විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණයේ අපේක්ෂිත අරමුණු

- ගෙවීම් තුළන ලේඛනයේ දිගු කාලීන හිඟය අවම කිරීම
- ආනයන ඉල්ලුම අධෛර්යවත් කිරීම
- අපනයන සැපයුම ධෛර්යවත් කිරීම
- සේවා නියුක්තයන්ගේ ප්‍රේෂණ දිරිමත් කිරීම
- විදේශ සෘජු ආයෝජන ඉහළ නැංවීම

මෙම අපේක්ෂිත ඉලක්ක සපුරා ලීම සඳහා සපුරාලිය යුතු කොන්දේසි

- (i) අපනයනය සඳහා විදේශිකයින්ගේ ඉල්ලුම මිල නම්‍ය වීම
- (ii) ආනයනය සඳහා ඇති දේශීය ඉල්ලුම මිල නම්‍ය වීම
- (iii) අපනයනය හා ආනයනය ඉල්ලුම වෙන් වෙන් ව ගත් විට මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවක් නොපෙන්වුවත් එම දෙකෙහිම එකතුව මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව එකට වැඩි අගයක් ගැනීම (මාර්ෂල්-ලරනර් කොන්දේසිය).
- (iv) අපනයන පිළිබඳ දේශීය සැපයුම නම්‍ය වීම
- (v) දේශීය මිල මට්ටම ස්ථාවර වීම

- විනිමය අනුපාතිකය ක්ෂය වීම හෝ අවප්‍රමාණය කිරීමෙන් හෝ අපේක්ෂිත අරමුණු වෙත යාමට දේශීය මිල මට්ටම ස්ථාවර වීම අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි. විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය කිරීමෙන් විදේශිකයන්ට ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන භාණ්ඩ මිල දී ගැනීම වාසි දායක විය හැකි ය. ශ්‍රී ලංකාවේ භාණ්ඩ හා සේවා මිල ඉහළ යාමක් සිදු වන්නේ නම් විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය කිරීමේ එම වාසිය නොලැබෙනු ඇත.

10.8 : බහු පාර්ශ්වීය මූල්‍ය ආයතනවල කාර්යයන් විමසයි.

- බහු පාර්ශ්වීය මූල්‍ය ආයතන නම් කරයි.
- අන්තර් ජාතික මූල්‍ය අරමුදලේ අරමුණු දක්වයි.
- අන්තර් ජාතික මූල්‍ය අරමුදලේ කාර්යයන් විස්තර කරයි.
- ලෝක බැංකුවේ අරමුණු දක්වයි.
- ලෝක බැංකුවේ කාර්යයන් විස්තර කරයි.
- ලෝක බැංකුවේ කාලීන වෙනස්කම් විමසයි.

බහු පාර්ශ්වීය මූල්‍ය ආයතන

- ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සහයෝගීතාව ශක්තිමත් කොට ලෝක වෙළෙඳාම වර්ධනය කිරීමත් විනිමය අනුපාතිකයන්හි ක්‍රමවත් භාවයක් ඇති කිරීමත් අරමුණු කර ගනිමින් ලෝකයේ රටවල් එකතු වී පිහිටුවා ගෙන ඇති මූල්‍ය ආයතන බහු පාර්ශ්වීය මූල්‍ය ආයතන යනුවෙන් හඳුන්වයි.
- එසේ පිහිටුවා ගෙන ඇති ප්‍රධාන බහු පාර්ශ්වීය මූල්‍ය ආයතන දෙකකි.
  - (i) අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදල
  - (ii) ලෝක බැංකුව

අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදල

- ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සහයෝගීතාව, විනිමය අනුපාතිකයන්හි ස්ථාවරත්වය සහ විනිමය අනුපාතික ප්‍රබල විධිමත් භාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහාත් ආර්ථික වෘද්ධිය හා සේවා නියුක්ත මට්ටම් වර්ධනය කිරීමටත් ගෙවුම් ශේෂ ගැලපීම් පහසු කරලීම සඳහා සාමාජික රටවලට තාවකාලික මූල්‍ය ආධාර සැපයීම සඳහාත් 1945 දෙසැම්බර් 27 දින අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදල ආරම්භ කර ඇත.
- අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදලේ ආරම්භක සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව 29ක් වන අතර වර්තමාන සාමාජික සංඛ්‍යාව 186කි.

අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදලේ අරමුණු

1. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ගැටලුවල දී උපදේශන සහ සහයෝගීතාව ලබා දෙන ස්ථීර ආයතනයක් පිහිටුවීම මගින් මූල්‍ය සහයෝගීතාව වර්ධනය කිරීම
2. සියලුම සාමාජික රටවල නිෂ්පාදන සම්පත් සංවර්ධනය කිරීමටත් ඉහළ සේවා නියුක්තයක් හා මූර්ත ආදායමක් පවත්වා ගෙන යාමටත් අන්තර් ජාතික වෙළෙඳාමේ සමබර වර්ධනයටත් අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයීම
3. සංවර්ධන රටවල් අතර විනිමය අනුපාතිකයන් ක්‍රමවත් ව පවත්වා ගෙන යමින් විනිමය අනුපාතිකයන්හි ස්ථාවර භාවයක් ඇති කිරීම
4. සාමාජික රටවල වර්තන ගනුදෙනු සම්බන්ධයෙන් බහු පාර්ශ්වීය ගෙවීම් ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම හා අන්තර් ජාතික වෙළෙඳාමේ වර්ධනයට බාධා පමුණුවන විදේශ විනිමය සීමාවන් ඉවත් කිරීම

5. ගෙවුම් ශේෂයේ ගැලපුම ඇති කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් සාමාජික රටවලට තාවකාලික ව ලබා දීම
6. සාමාජික රටවල ගෙවුම් ශේෂ අසමතුලිතතා සහ එම අසමතුලිතතා පවතින කාලය අඩු කිරීම

අන්තර් ජාතික මූල්‍ය අරමුදලේ කාර්යයන්

1. ජාතික ආර්ථිකයන් හා ලෝක ආර්ථිකයන් අනතුරුදායක තත්වයන්ට පත් වන අවස්ථාවල දී නිවැරදි මඟට යොමු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය උපදෙස් ලබා දීම
2. බැංකු හා මූල්‍ය කටයුතුවල ගුණාත්මක භාවය ඇති කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නීතිරීති පවත්වා ගෙන යාමට උපදෙස් ලබා දීම
3. හදිසි මූල්‍ය අර්බුදවල දී සාමාජික රටවලට තාවකාලික ණය පහසුකම් ලබා දීම, දිගු කාලීන ආර්ථික ගැටලුවල දී මූල්‍ය පහසුකම් ලබා දීම හා ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ ඇති කොට විසඳුම් ලබා දීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීම
4. සාමාජික රටවලට තාක්ෂණික සහයෝගීතාව ලබා දීම හා රජයේ හා මහ බැංකු නිලධාරීන් පුහුණු කිරීම
5. සාමාජික රටවල් අතර රාජ්‍ය මූල්‍ය, විදේශ මූල්‍ය හා ජාතික ගිණුම් වැනි අංශ සම්බන්ධ ප්‍රමිති සැකසීම හා ඒ අනුව තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කිරීම මගින් අන්‍යෝන්‍ය අවබෝධය හා අධ්‍යාපනය සාමාජික රටවල් අතර බෙදා හැරීම

ලෝක බැංකුව

- ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, මහා බ්‍රිතාන්‍ය ඇතුළු රටවල් 42 ක සහභාගිත්වයෙන් 1944 ජූලි මාසයේ දී ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ බ්‍රෙටන්වුඩ්ස් නගරයේ පැවති බ්‍රෙටන්වුඩ්ස් සමුළුවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයෙන් විනාශයට පත් වූ යුරෝපා රටවල් යළි පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ අරමුණෙන් 1947 මාර්තු 01 දින ලෝක බැංකුව පිහිටුවා ඇත.
- 1946 වර්ෂයේ ව්‍යාපාරික කටයුතු ආරම්භ කළ ලෝක බැංකුවේ ආරම්භක සාමාජික සංඛ්‍යාව 38කි. වර්තමානය වන විට ලෝකයේ රටවල් 186 ක් මෙහි සාමාජිකත්වය දරයි.
- **ලෝක බැංකුව ප්‍රධාන ආයතන දෙකකින් සමන්විත වේ.**
  1. ප්‍රතිසංස්කරණය හා සංවර්ධනය සඳහා වන අන්තර්ජාතික බැංකුව
  2. අන්තර්ජාතික සංවර්ධන සංගමය

ලෝක බැංකුවේ අරමුණු

1. සාමාජික රටවල නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා අන්‍යෝන්‍ය පහසුකම් සැපයීම මගින් එම රටවල ආර්ථික සංවර්ධනය වේගවත් කිරීම
2. සාමාජික රටවලට ලිහිල් කොන්දේසි මත විදේශ ප්‍රාග්ධනය නොලැබෙන විට විදේශ පෞද්ගලික ආයෝජන දිරි ගැන්වීම් සඳහා අවශ්‍ය පහසුකම් හා අවස්ථා ඇති කිරීම
3. පෞද්ගලික ආයෝජනවලට අමතර ව බැංකුවේ අරමුදල් හා වෙනත් මාර්ගවලින් ලබා ගන්නා අරමුදල් ද භාවිත කරමින් සාමාජික රටවල ඵලදායී නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා දිගු කාලීන ණය සැපයීම
4. සාමාජික රටවලට කාර්මික හා ශිල්පීය උපදෙස් සේවා ලබා දීම
5. සාමාජික රටවල නිෂ්පාදන සම්පත් වර්ධනය කිරීම මගින් හා අන්තර්ජාතික ආයෝජන දිරි ගැන්වීම මගින් අන්තර්ජාතික වෙළෙඳාමේ සමබර වර්ධනයක් ඇති කිරීම

6. ලෝකයේ දිළිඳු බව අඩු කිරීම

ලෝක බැංකුවේ කාර්යයන්

1. සාමාජික රටවලට මූල්‍ය හා තාක්ෂණික ආධාර සැපයීම
2. සාමාජික රටවලට සහනදායී කොන්දේසි යටතේ ණය ලබා දීම
3. විදේශ ආයෝජන ගෙන්වා ගැනීම සඳහා සාමාජික රටවලට අවශ්‍ය සහයෝගය ලබා දීම
4. සාමාජික රටවල සංවර්ධනය වේගවත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමට හා අධීක්ෂණය කිරීමට ලෝක බැංකු විශේෂඥයන්ගේ සහයෝගය ලබා දීම
5. නිරසර සංවර්ධනය ඇති කිරීම සඳහා ජනතාවගේ ජීවන තත්ත්වය උසස් කිරීමටත් ආර්ථික ඵලදායීතා ඉහළ නැංවීමටත්, පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමටත්, රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශ අතර සහයෝගීතාව ගොඩ නැංවීමටත් කටයුතු කිරීම
6. සාමාජික රටවලට ගෝලීයකරණ ගමන් මඟට පිවිසීම සඳහා අවශ්‍ය සහයෝගය ලබා දීම
7. ලෝක වෙළෙඳපොළේ මුහුණපැමට සිදු වන අවාසිදායක තත්ත්වයන් සමනය කර ගැනීම සඳහා සාමාජික රටවලට අවශ්‍ය ආධාර සැපයීම
8. ලෝක ප්‍රජාව සමඟ යහපත් සම්බන්ධතා ගොඩ නඟා ගැනීම සඳහා සහයෝග
9. ය ලබා දීම
10. නව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සාමාජික රටවලට අවශ්‍ය සහයෝගය ලබා දීම

A/L NOTE BOOK

All about AL Notes ready for GCE AL Examination

DOWNLOAD

Notes

Short Notes

Unit Test Papers

Term Test Papers

From

www.ALNoteBook.com

Your Ultimate Resource for GCE A/L Notes and Study Guides

“The A/L notebook website is a dedicated online platform designed to provide comprehensive study materials and notes specifically tailored for students preparing for the General Certificate of Education Advanced Level (GCE A/L) examinations for free. The website offers a wide range of resources, including detailed subject notes, past exam papers, practice questions, and study guides. These materials cover various subjects and are curated by experienced educators to ensure they align with the curriculum and exam requirements.”